

Veštačka inteligencija

Algoritmi traženja u Python-u (III deo)

Osnovno o Min-Max algoritmu

- Dva igrača (Min i Max) koji naizmenično povlače poteze
- Bez slučajnih elemenata
- Samo jedan je pobednik
- Traženje je definisano:
 - Inicijalnim stanjem
 - Operatorima
 - Krajnjim stanjem (pobeda, poraz ili nerešeno)
 - Funkcijom korisnosti (utility function). Obično ima vrednosti:
 +1, -1, 0.

Karakteristike Min-Max algoritma

- Generiše kompletno stablo traženja
- Na svakom nivou jedan od igrača povlači potez
- Analiza celokupnog stabla daje optimalne poteze (vode ka pobedi)
- Za većinu igara nije izvodljivo analizirati celo stablo, zato što može da bude preveliko. Rešenje je:
 - Prekidanje traženja traženje je ograničeno po dubini
 - Uvođenje funkcije za procenu vrednosti stanja na osnovu njegovih osobina
 - Primer funkcije za procenu linearna težinska funkcija:
 - \sim w1*f1 + w2*f2 + ... + wn*fn

Min-Max algoritam

- Ako je X list stabla traženja:
 - P(X) = 1 => Pera je pobednik
 - P(X) = 0 => Nerešeno je
 - P(X) = -1 => Mara je pobednik
- Ako X nije list stabla traženja:
 - V(X) = max {V(C) | C je potomak X} ako Pera igra sledeći
 - V(X) = min {V(C) | C je potomak X} ako Mara igra sledeća
- Min-Max algoritam odigrava najbolje poteze za oba igrača

Reprezentacija stanja

Da bi izbegli korišćenje string literala za predstavljanje stanja, koristićemo klasu, čiji objekti se koriste kao i ostale promenjive, a vrednost može da se prevede u string:

```
class Symbol(object):
    def __init__(self, name):
        self.name = name
    def __repr__(self):
        return self.name

(A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z) =
(Symbol(x) for x in "ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ")
(a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z) =
(A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z)
```

Min-Max funkcije

- Glavna funkcija
 - minimax(stanje, dubina, moj_potez)
- Pomoćne funkcije
 - nova_stanja(stanje)
 - proceni_stanje(stanje)
 - max_stanje(lsv)
 - min_stanje(lsv)

Funkcija *nova_stanja*

- Funkcija nova_stanja određuje u koja se sve stanja može preći iz zadatog stanja (funkcija promene stanja)
- U ovom primeru funkcija promene stanja je statička, ali kod realnih problema ona dinamički određuje sledeće stanje na osnovu prethodnog i ograničenja koja postoje pri odigravanju poteza da bi on bio regularan.

```
def nova_stanja(stanje):
    stablo = {
        A: [B, C, D], B: [E, F], C: [G, H], D: [I, J],
        E: [K, L], F: [M, N], G: [O], H: [P, Q],
        I: [R, S], J: [T, U]
    }
```

return stablo[stanje] if stanje in stablo else None

Funkcija *proceni_stanje*

- Funkcija proceni_stanje određuje koliko konkretno stanje vodi određenog igrača ka pobedi.
- U ovom primeru funkcija procene stanja je statička, ali kod realnih problema ona dinamički dodeljuje vrednost nekom stanju prema odabranim kriterijumima.

```
def proceni_stanje(stanje):
    procena = {
        K: 2, L: 3, M: 5, N: 9, 0: 0, P: 7,
        Q: 4, R: 2, S: 1, T: 5, U: 6
    }
    return procena[stanje] if stanje in procena else 0
```

Funkcija *max_stanje*

- Funkcija max_stanje određuje stanje koje ima najveću vrednost funkcije procene za zadatu listu stanja (lsv).
- Stanje je lista oblika (stanje, vrednost), gde je stanje čvor u grafu traženja, a vrednost je rezultat koji daje funkcija procene za dati čvor.

```
def max_stanje(lsv):
    return max(lsv, key=lambda x: x[1])
```

key=lambda x: x[1] kod min i max funkcija omogućava poređenje složenih tipova (tuple u ovom slučaju). Element koji će da se poredi je na 1. poziciji, a rezultat koji će da bude vraćen je celokupni tuple koji je najveći ili najmanji.

Funkcija *min_stanje*

Funkcija min_stanje određuje stanje koje ima najmanju vrednost funkcije procene za zadatu listu stanja (lsv)

```
def min_stanje(lsv):
    return min(lsv, key=lambda x: x[1])
```

- Kod ove dve funkcije, ključ se koristi da se iz tuple podatka izvuče druga vrednost
- Primer lsv promenjive: lsv = [(A, 1), (C, 10), (M, 5)]
 - Povratna vrednost je tuple, koji se sastoji od čvora i heuristike

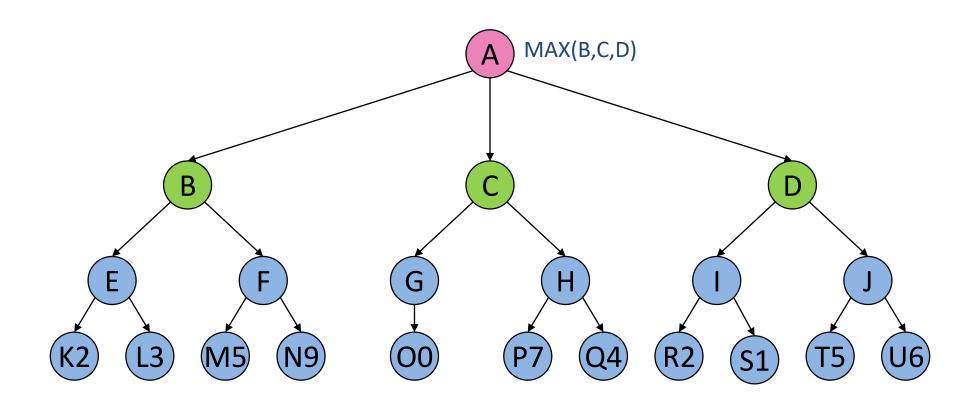
Funkcija *minimax*

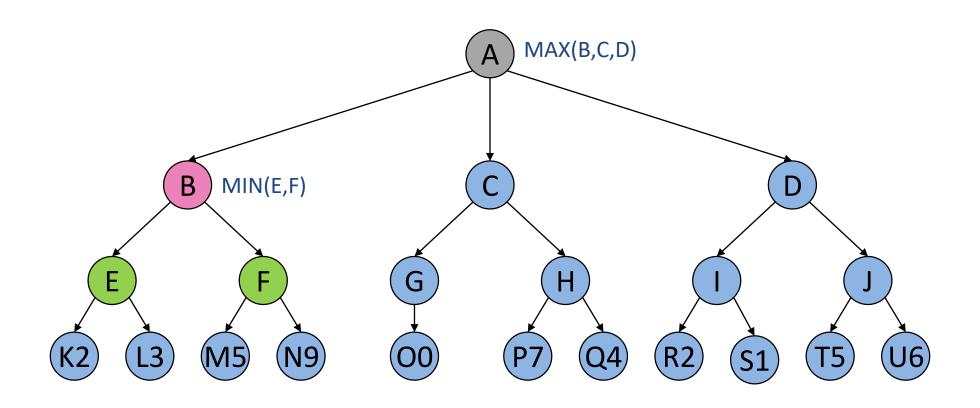
- Glavna funkcija minimax koja određuje vrednost (funkciju procene) nekog stanja na osnovu vrednosti (funkcije procene) potomaka i igrača koji je na potezu:
 - ▶ (Računar True, Igrač False)

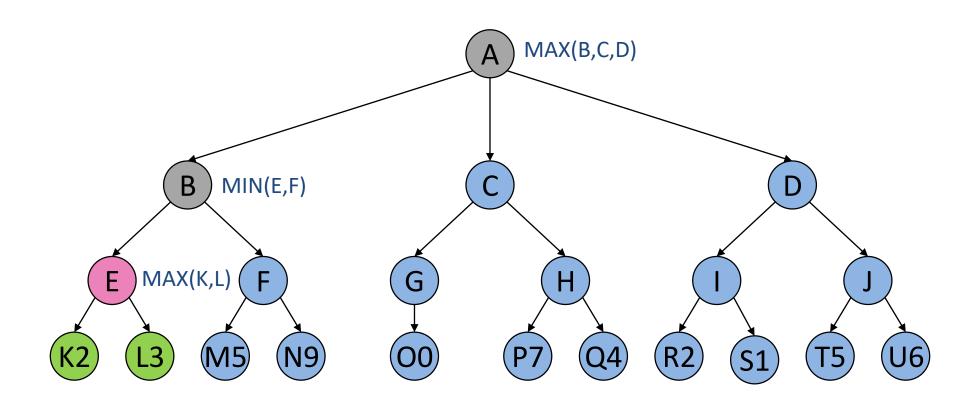
```
def minimax(stanje, dubina, moj_potez):
    lista_poteza = nova_stanja(stanje)
    min_max_stanje = max_stanje if moj_potez else min_stanje

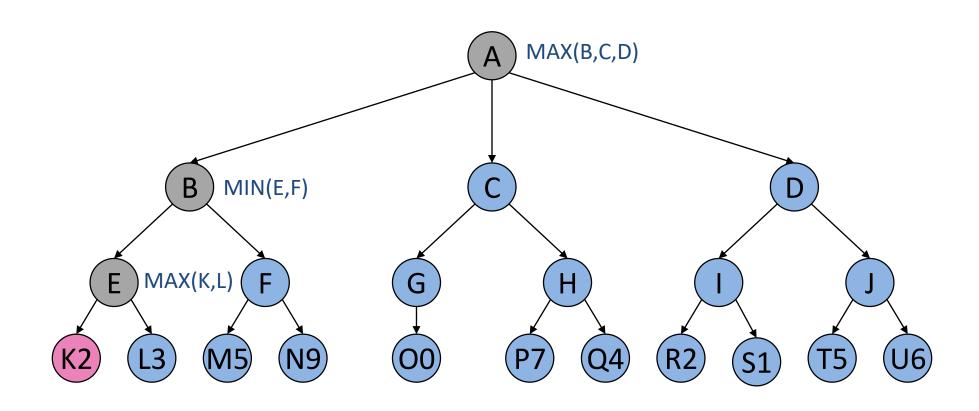
if dubina == 0 or lista_poteza is None:
    return(stanje, proceni_stanje(stanje))

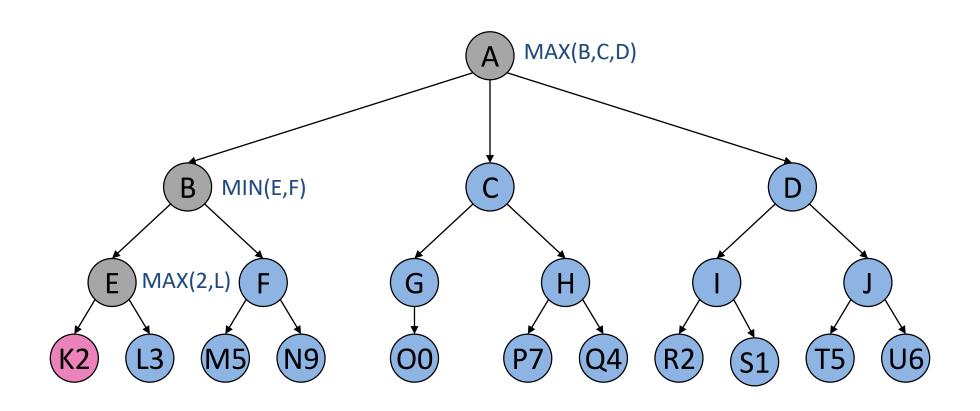
return min_max_stanje([minimax(x, dubina - 1, not moj_potez) for x in lista_poteza])
```

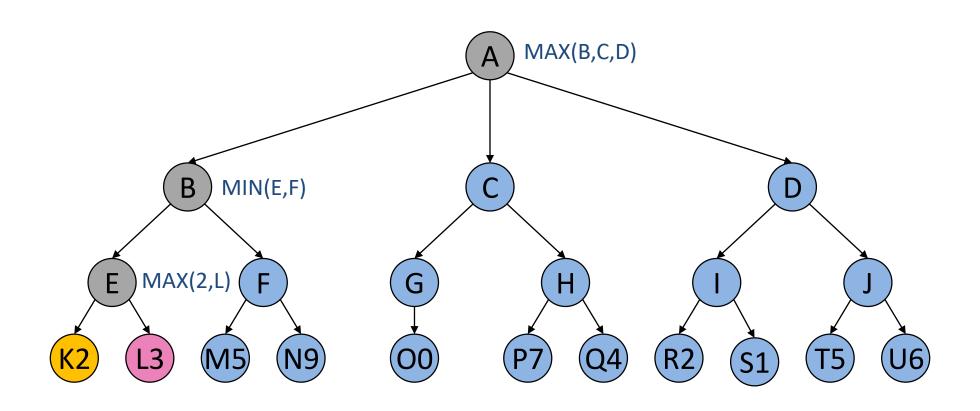

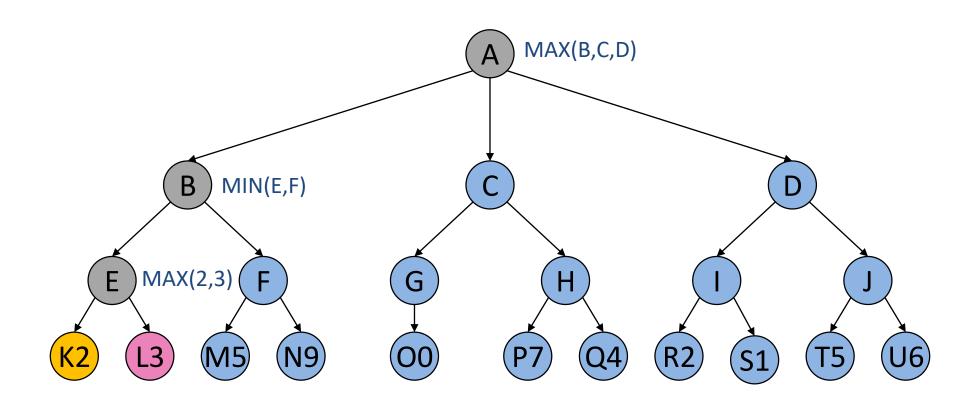

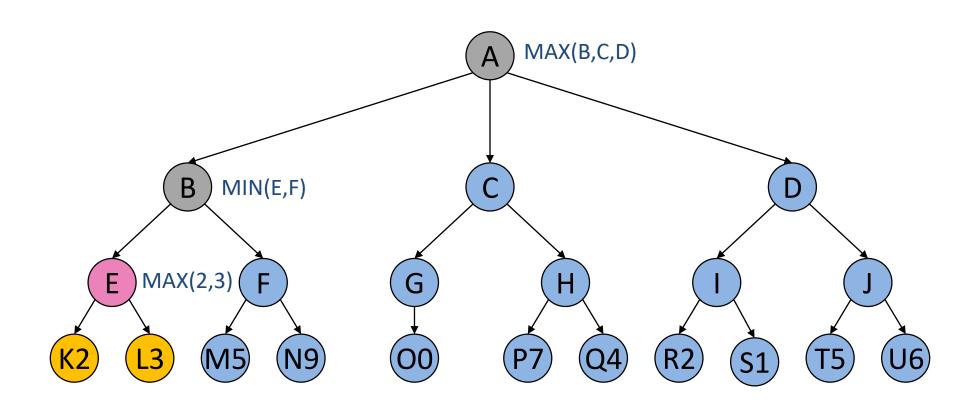

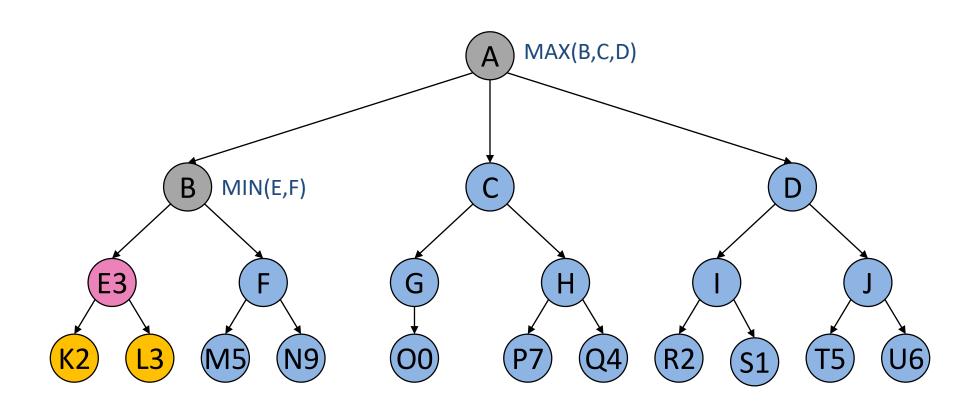

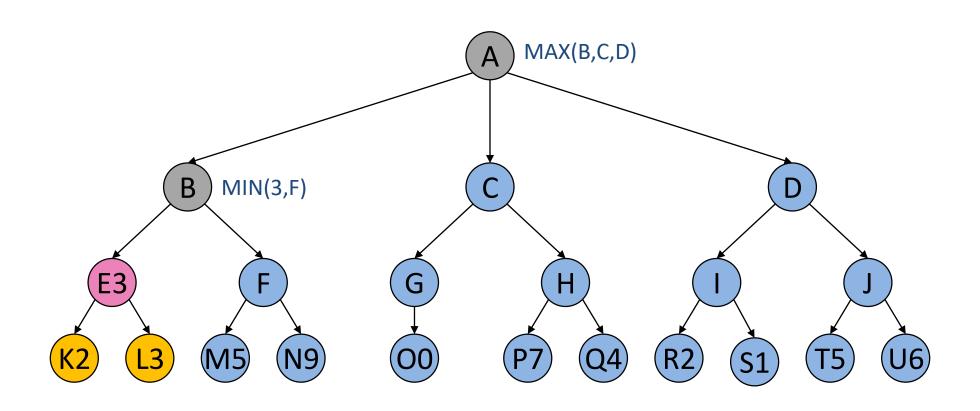

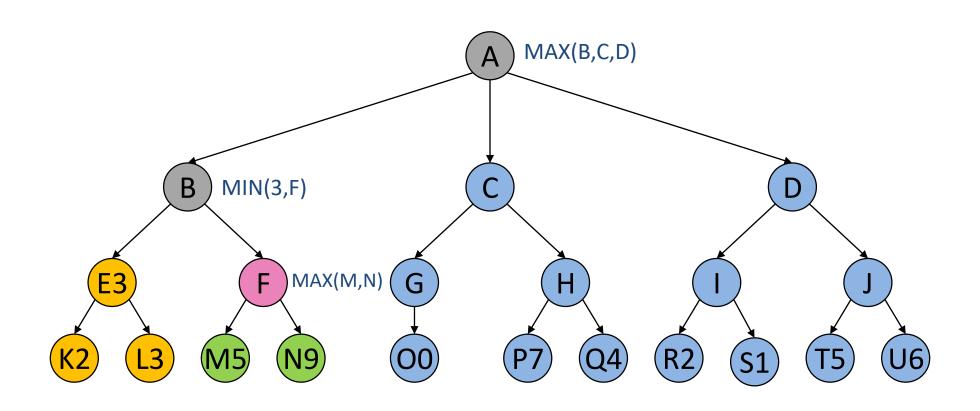

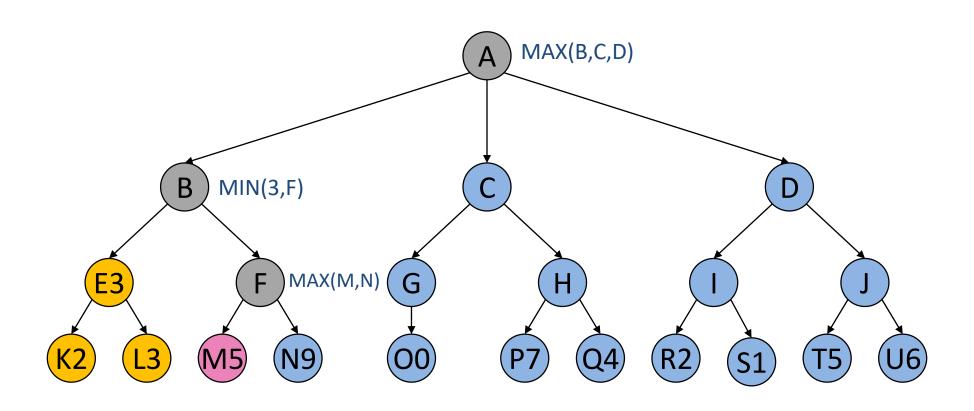

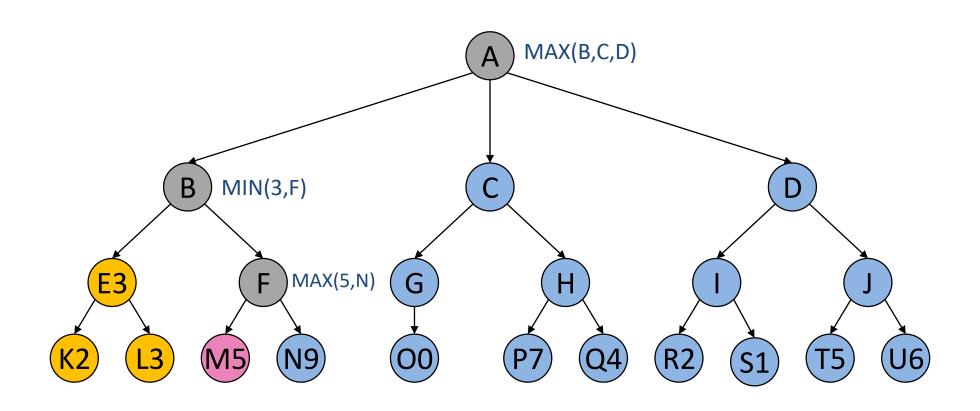

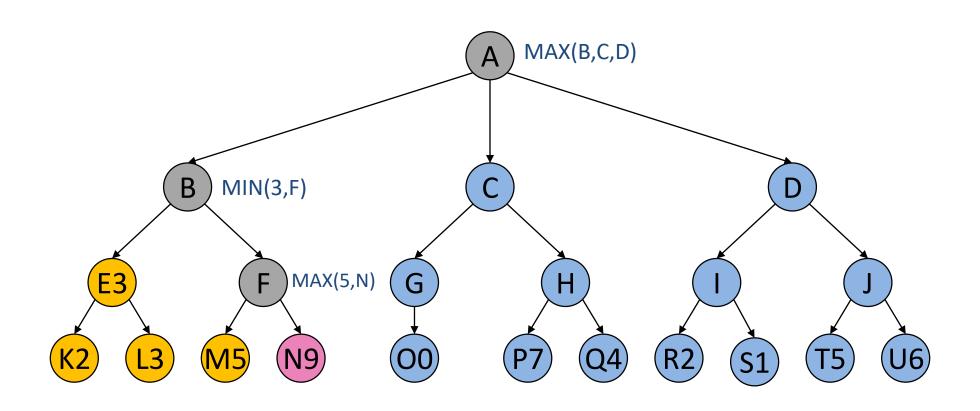

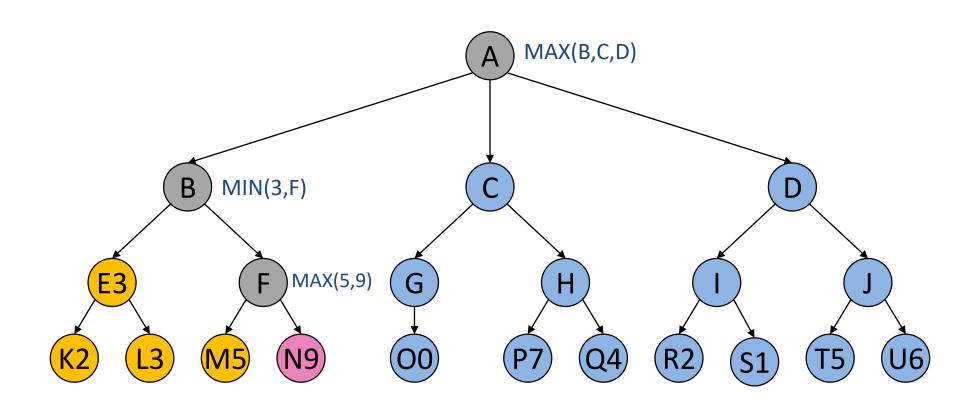

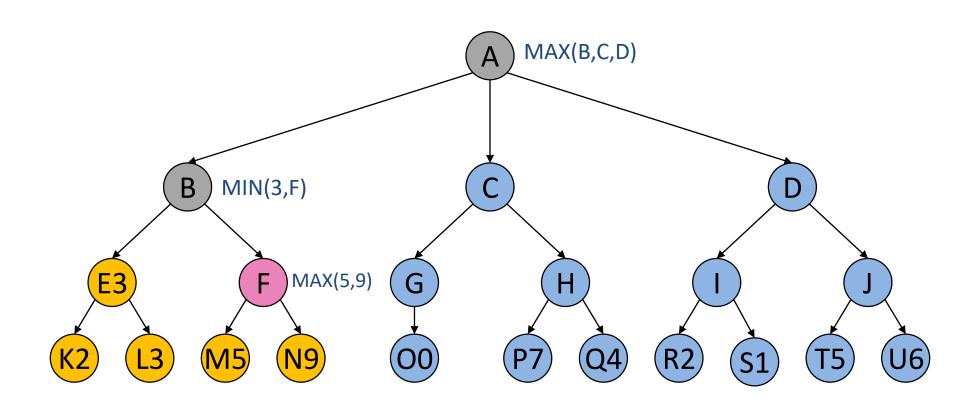

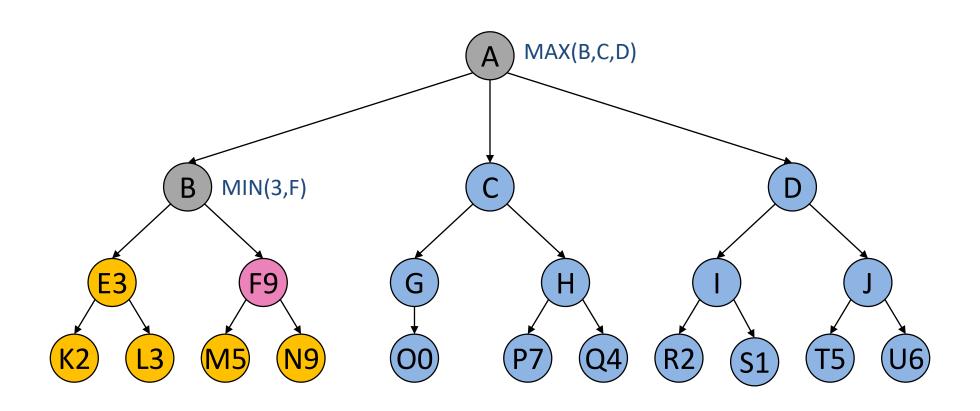

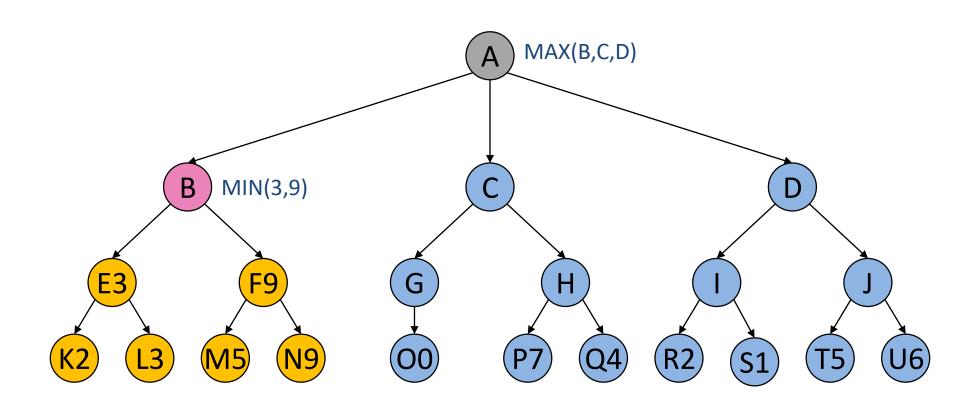

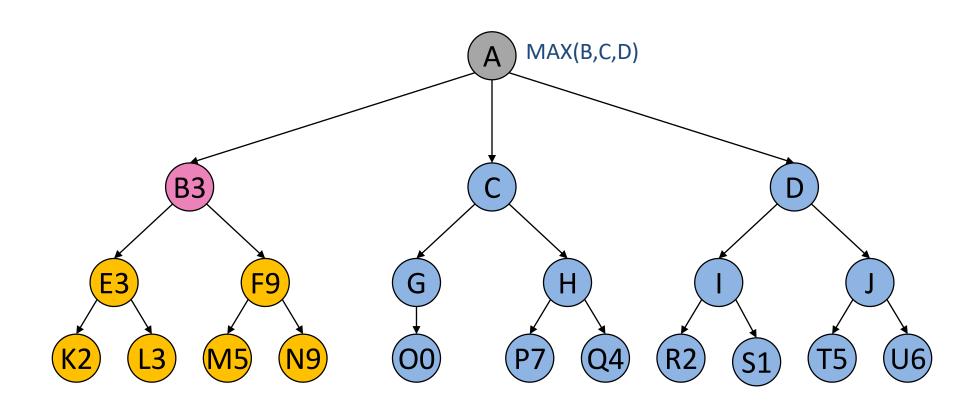

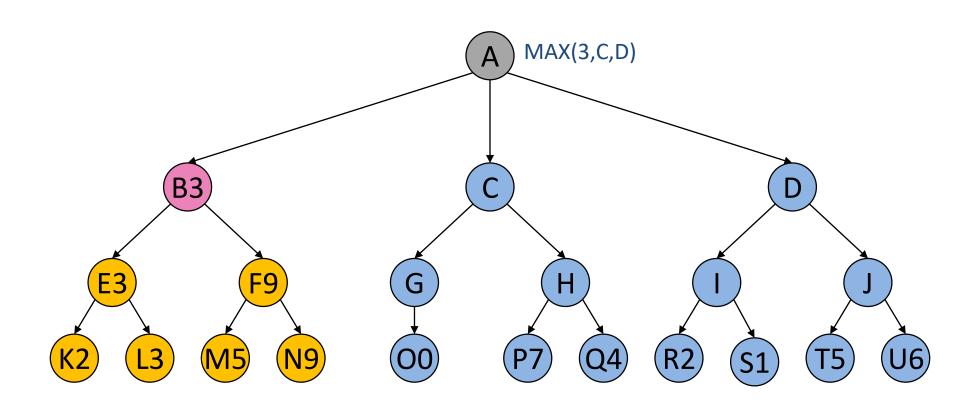

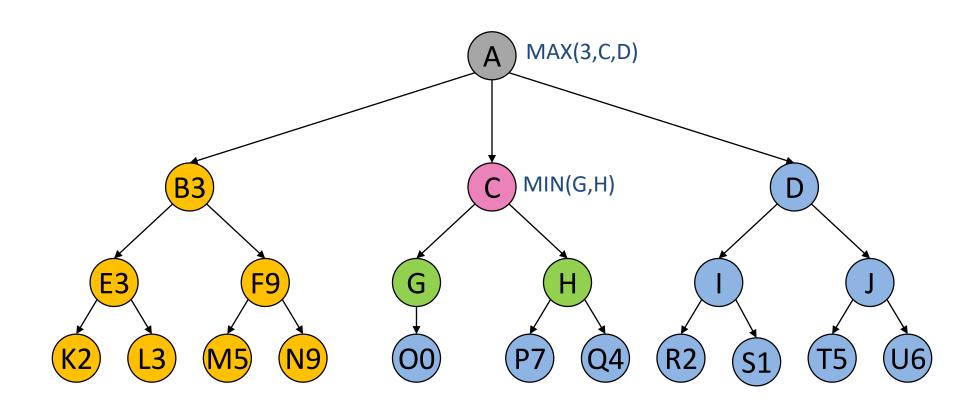

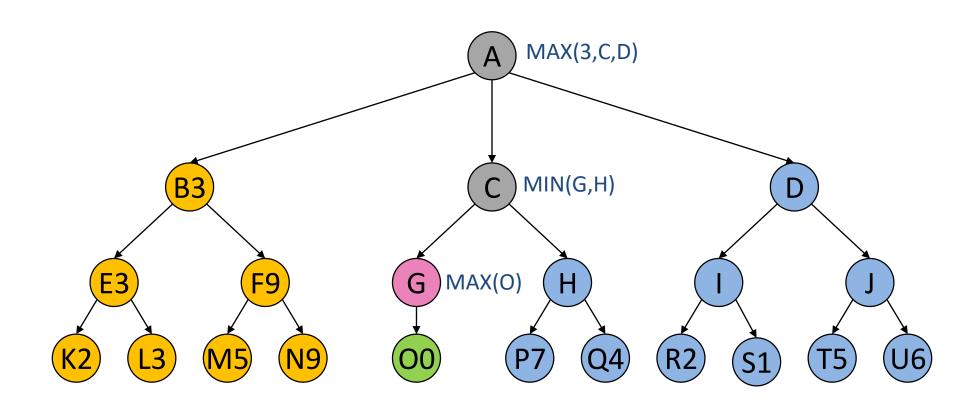

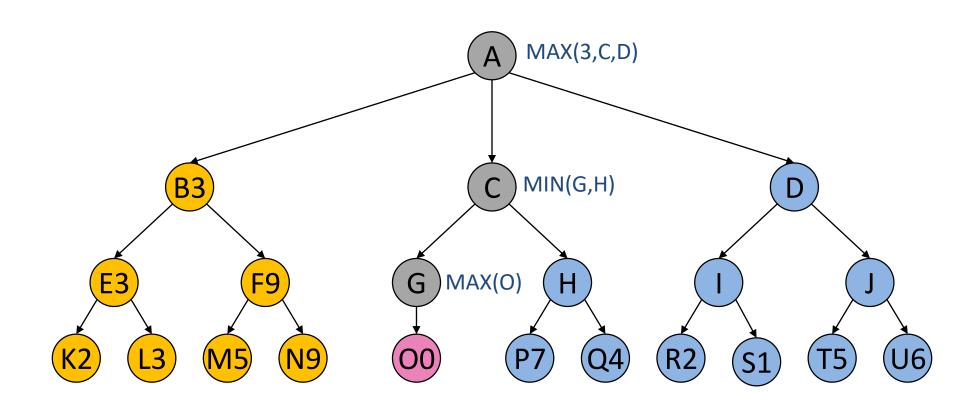

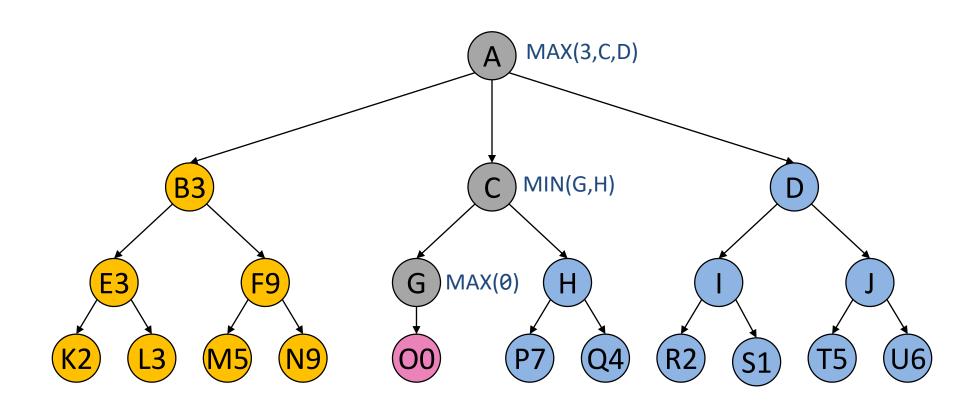

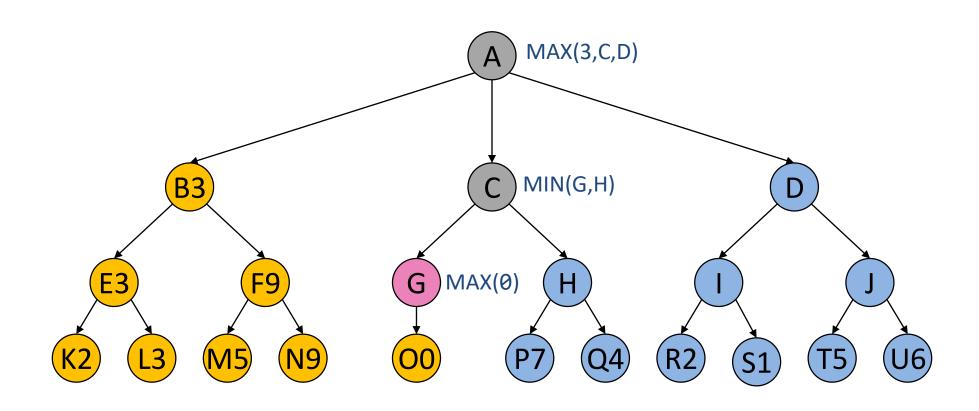

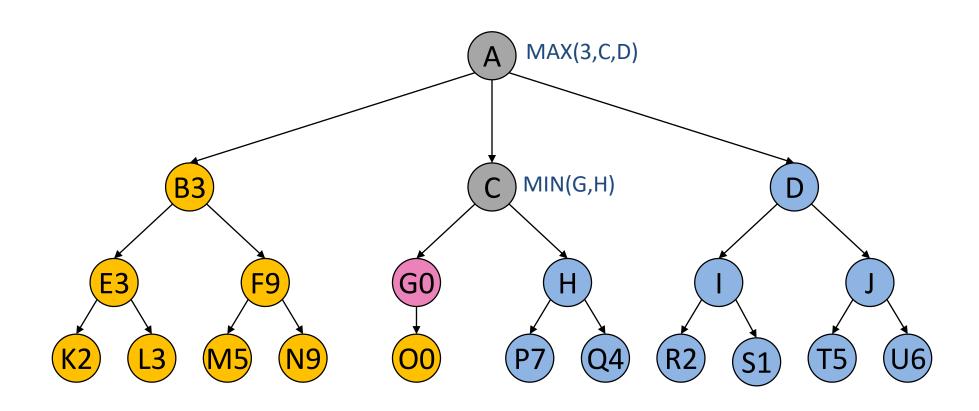

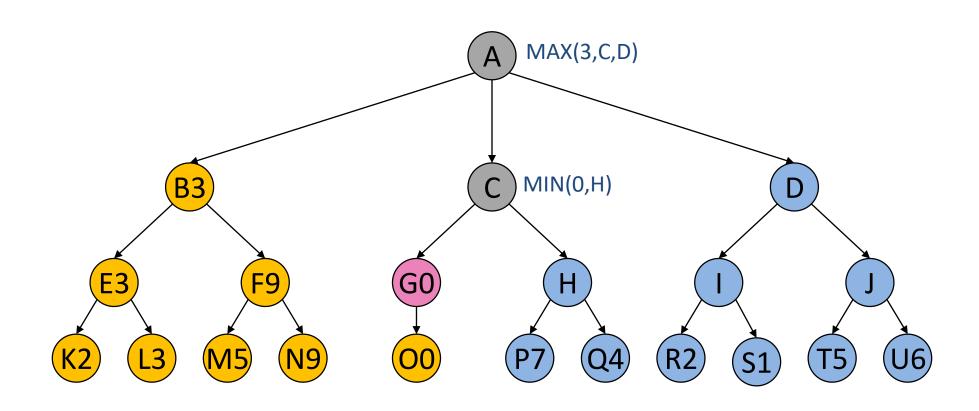

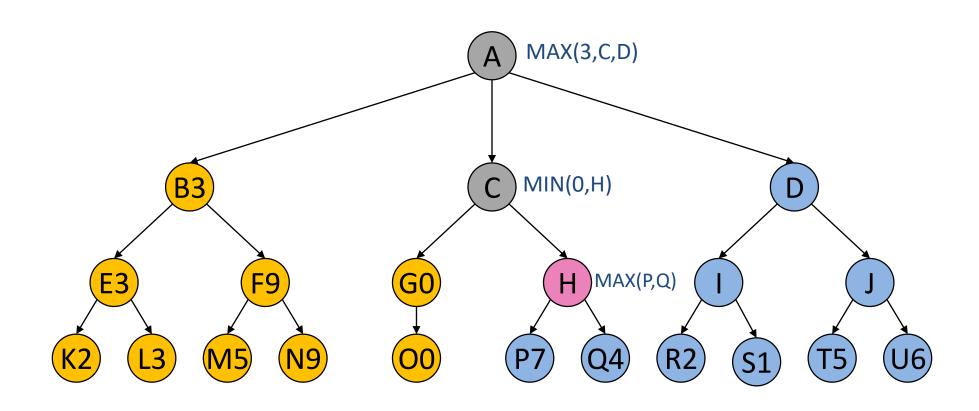

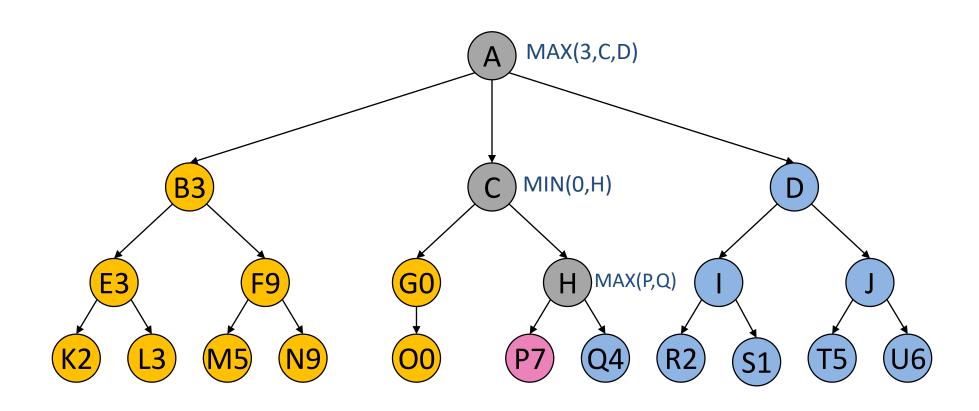

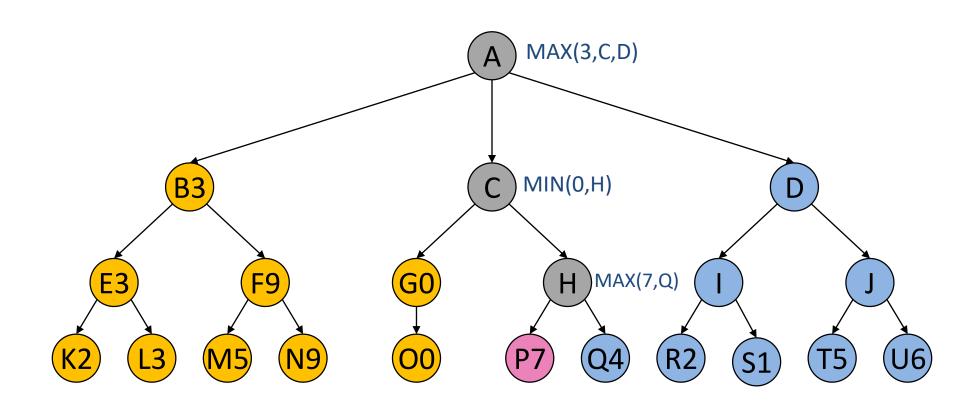

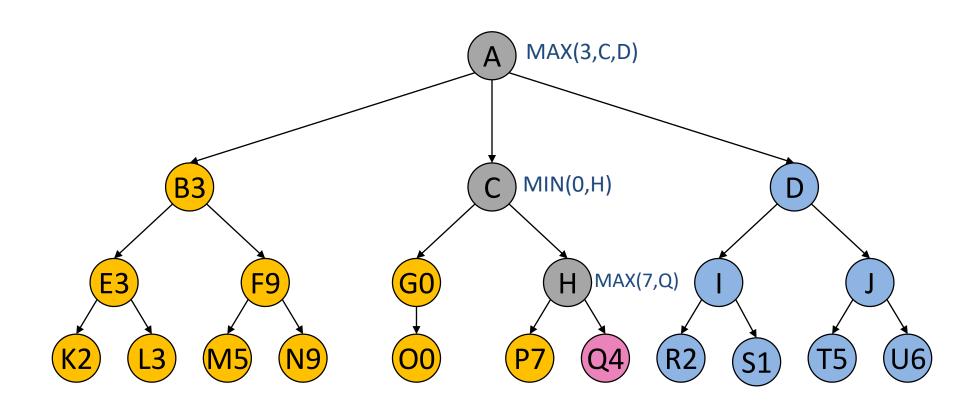

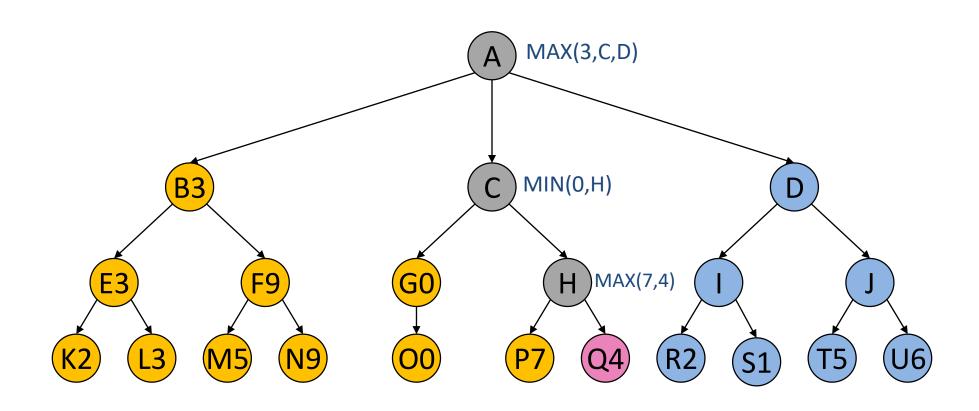

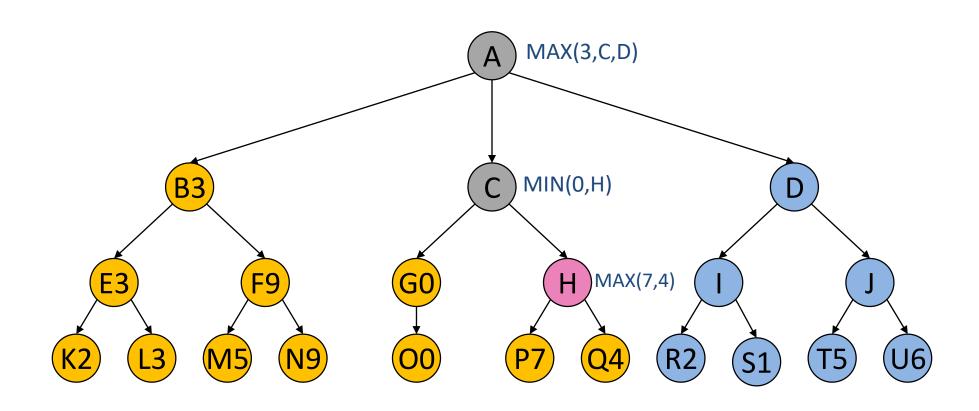

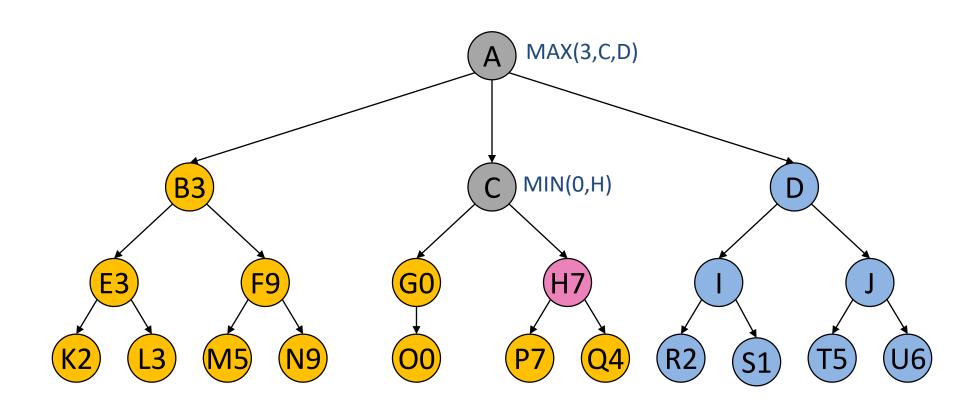

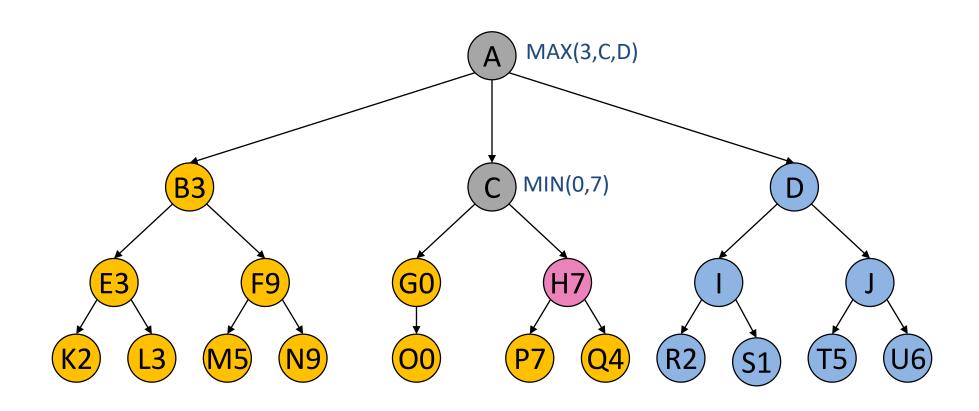

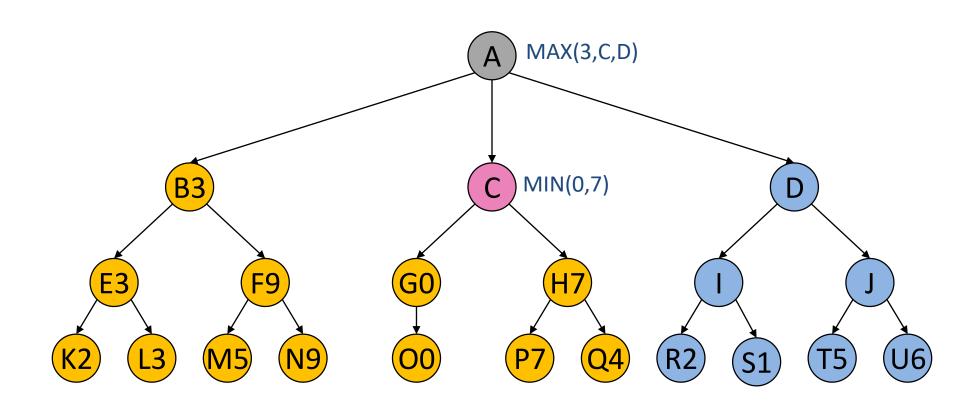

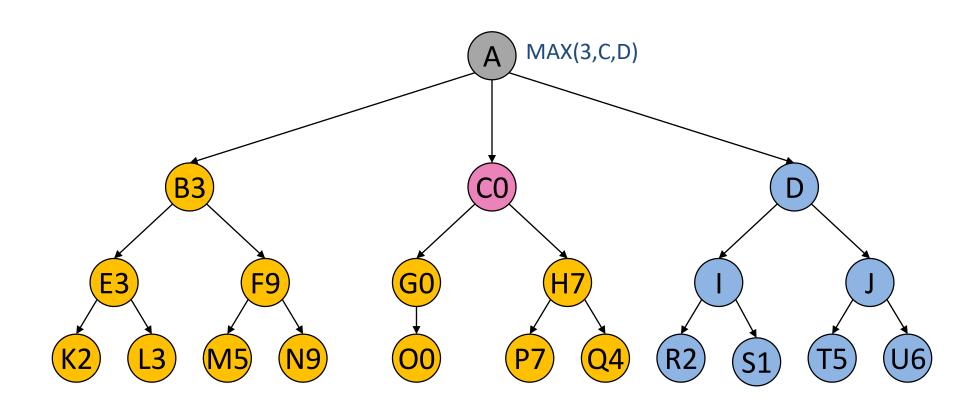

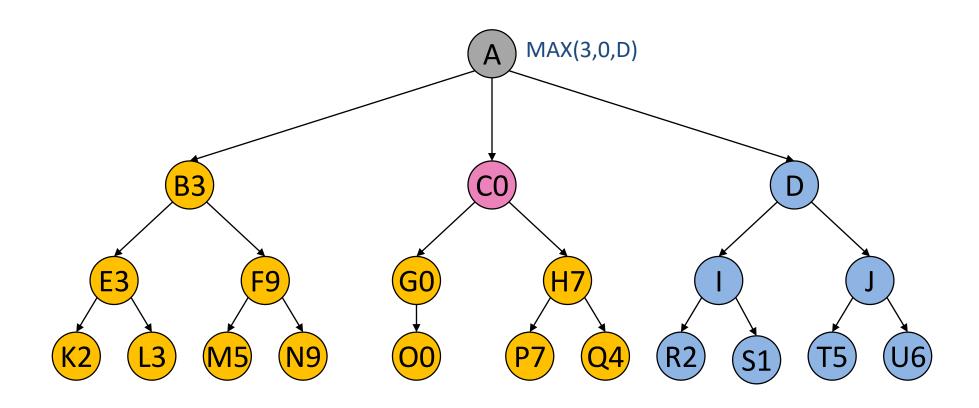

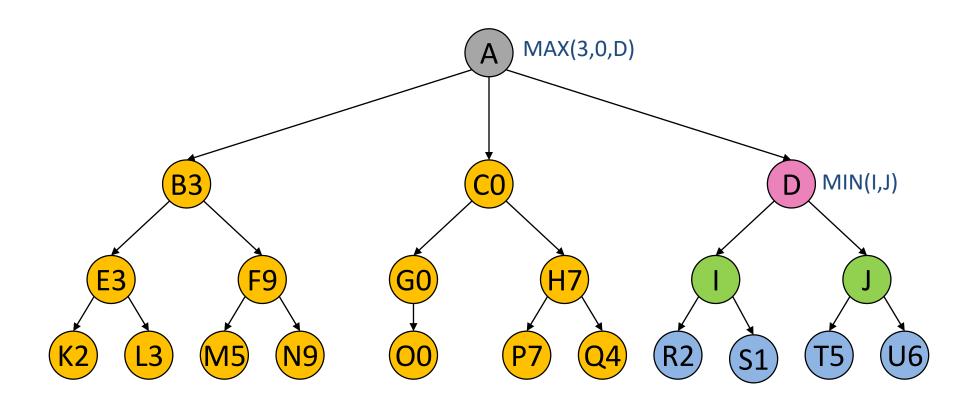

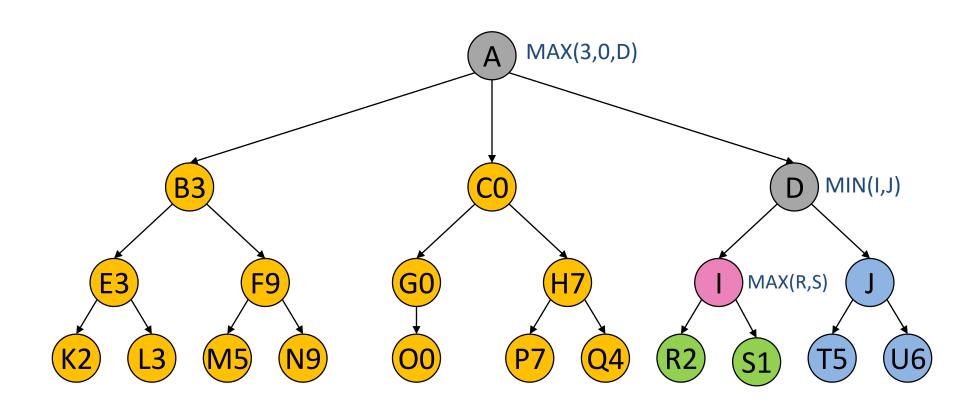

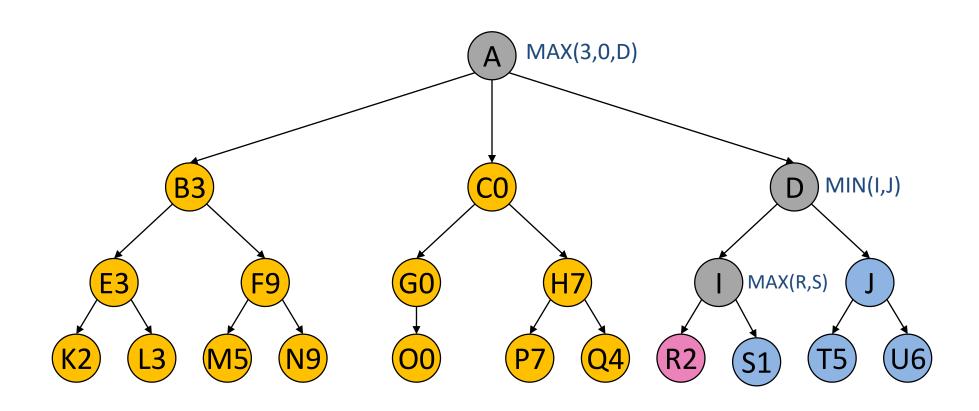

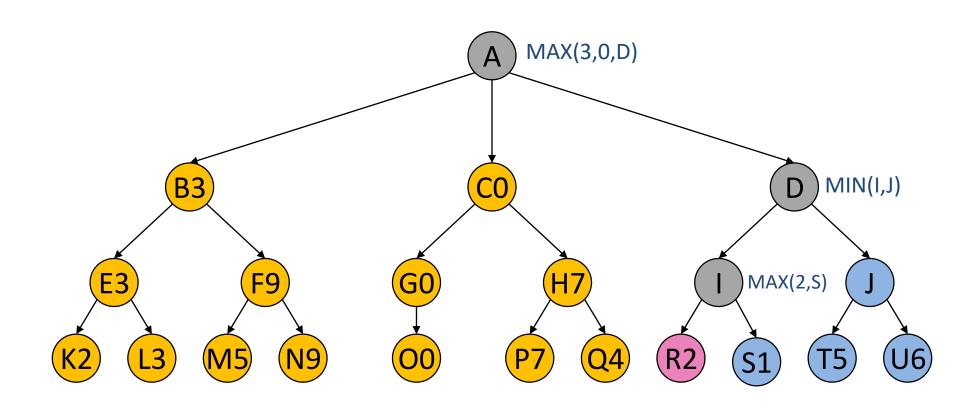

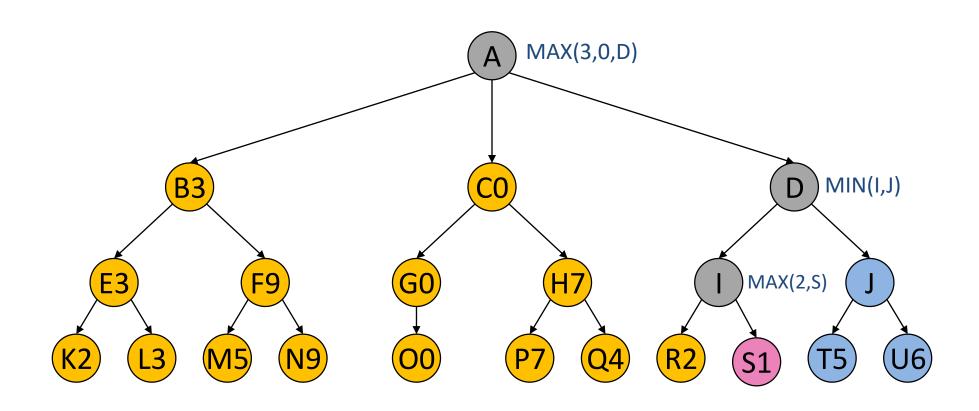

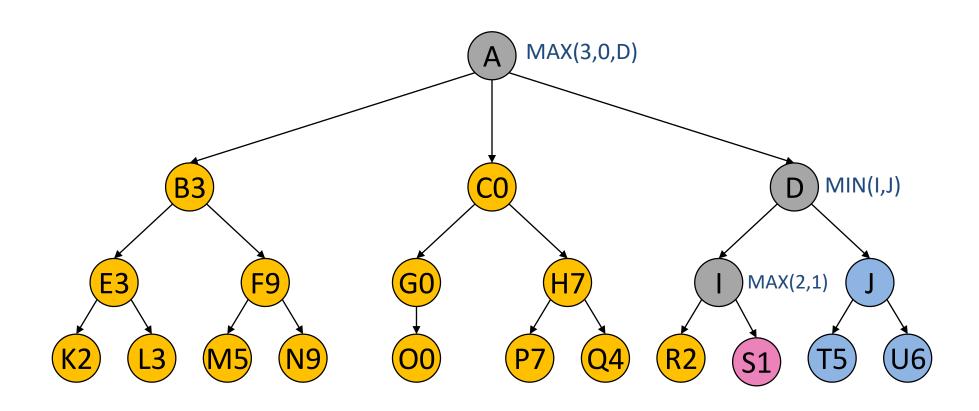

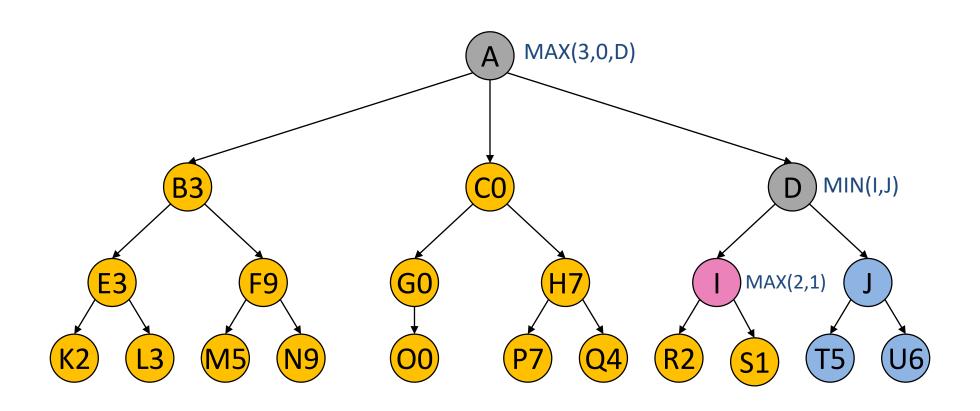

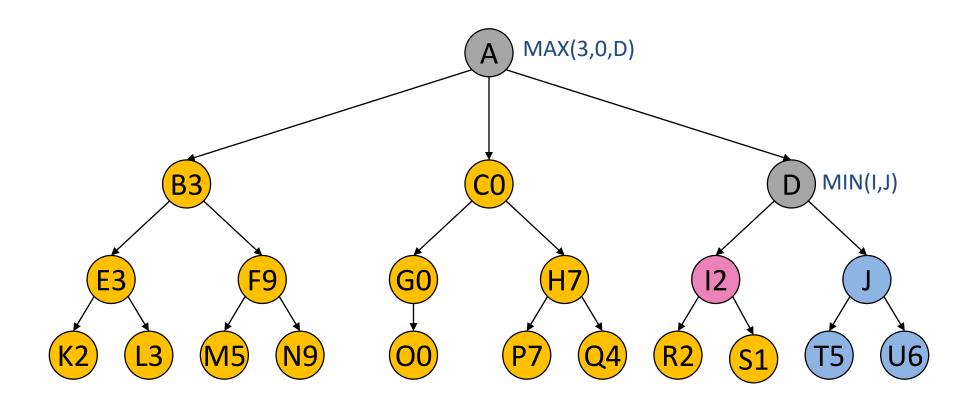

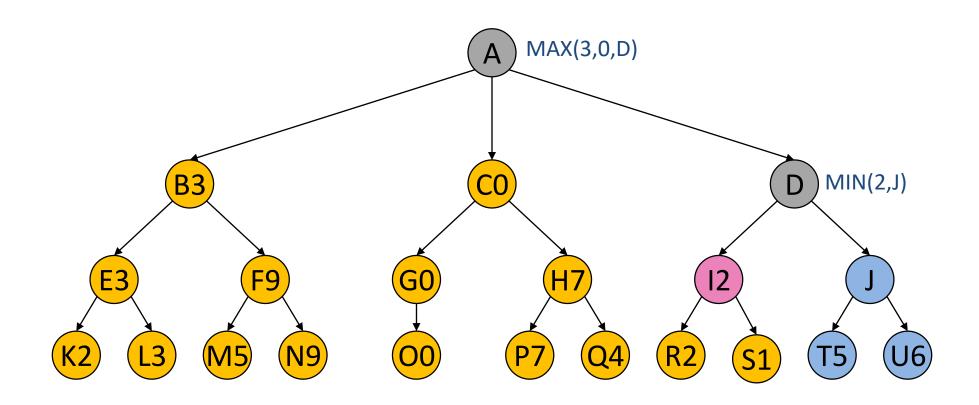

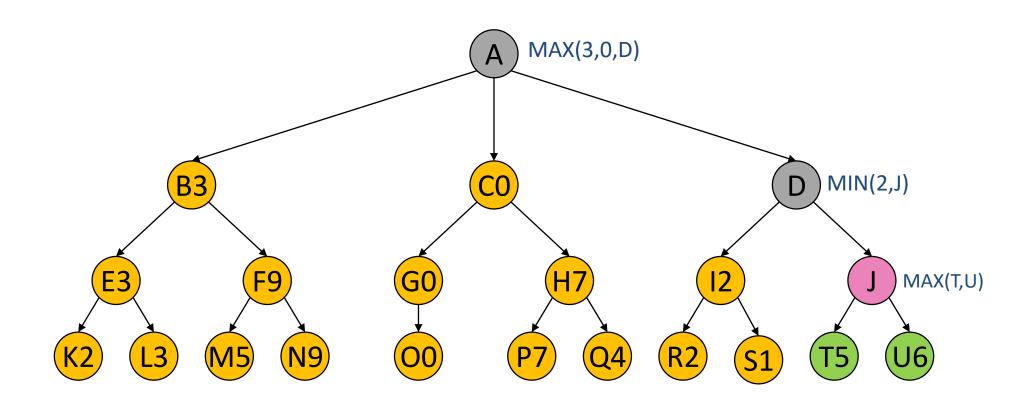

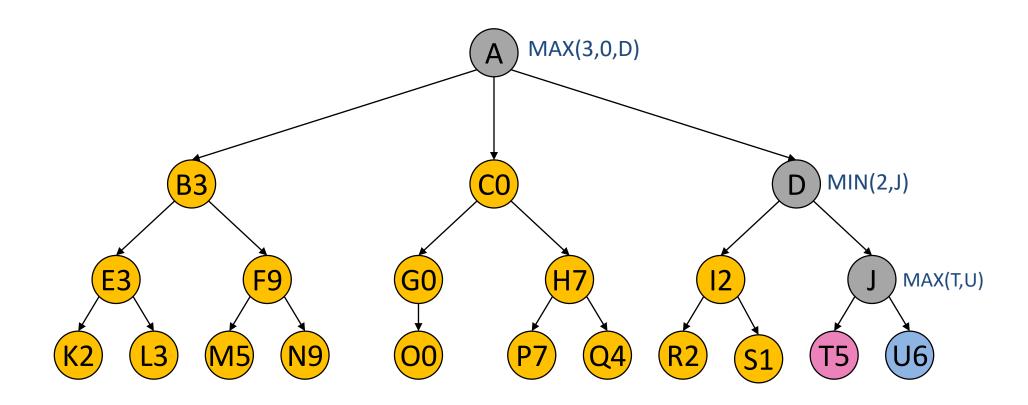

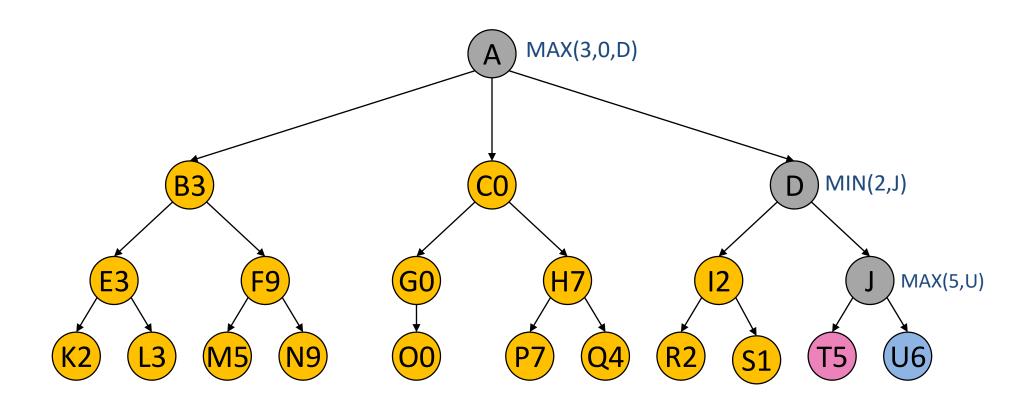

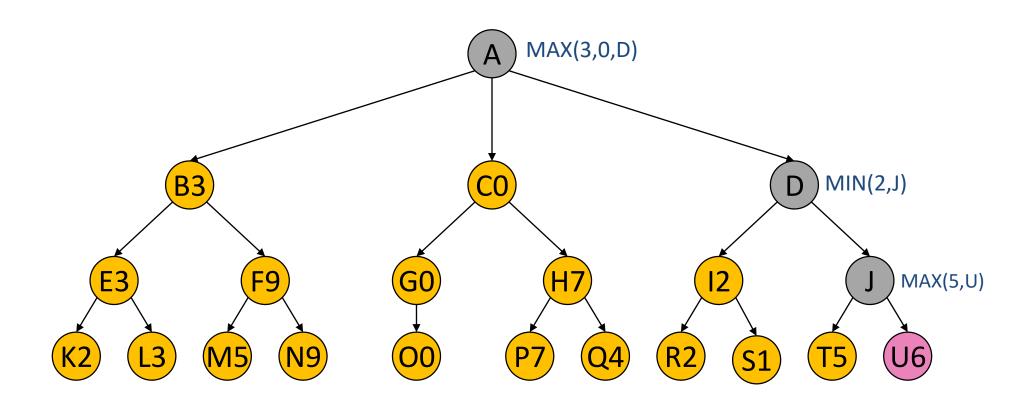

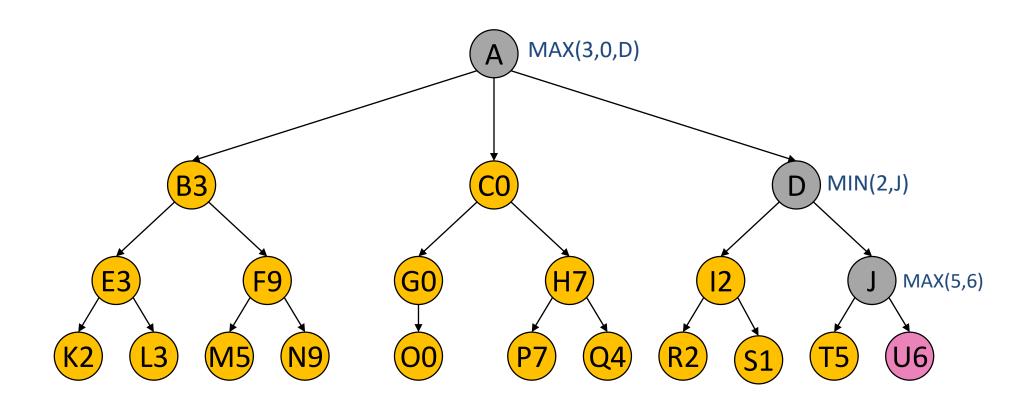

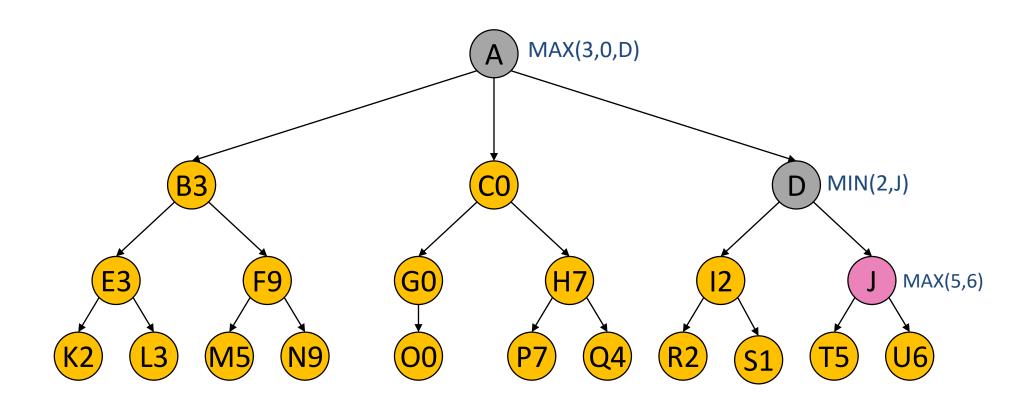

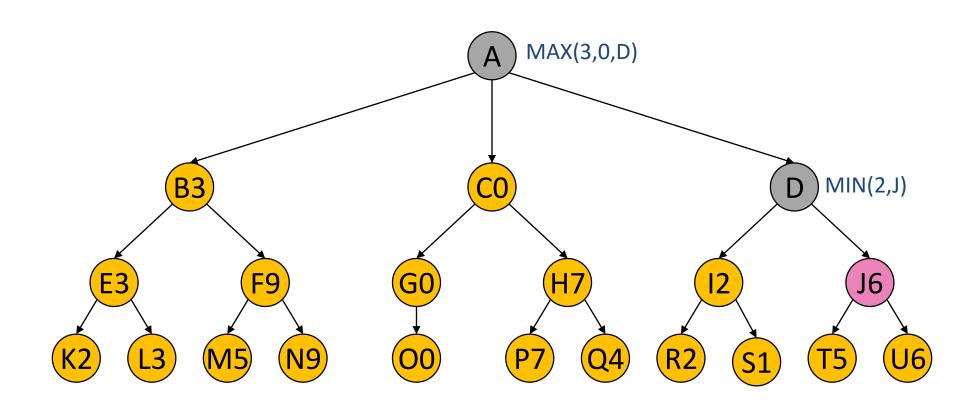

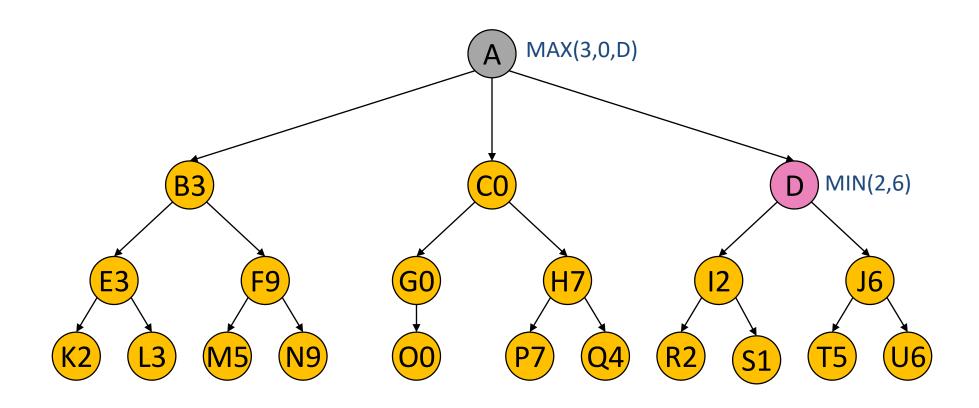

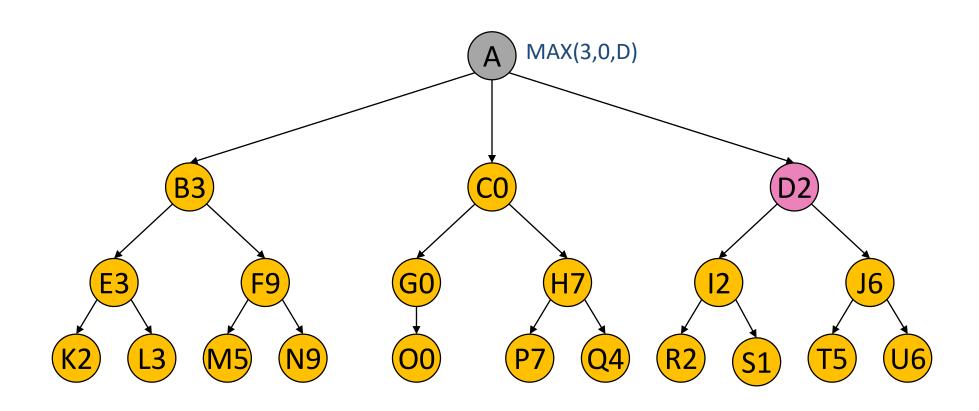

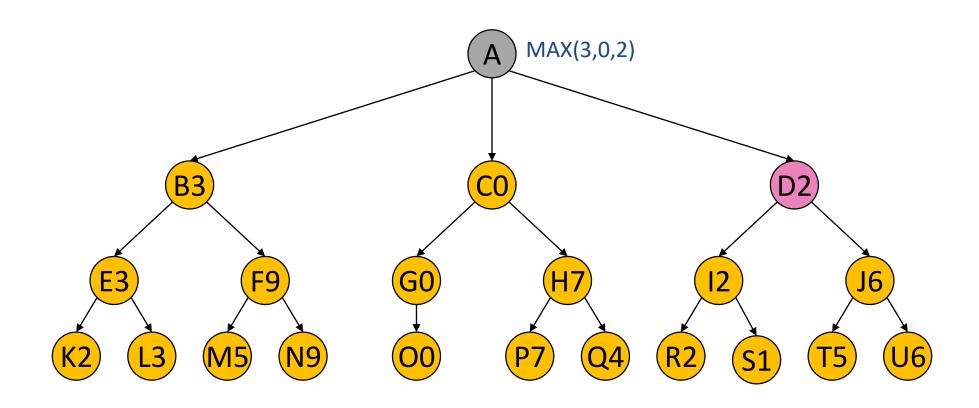

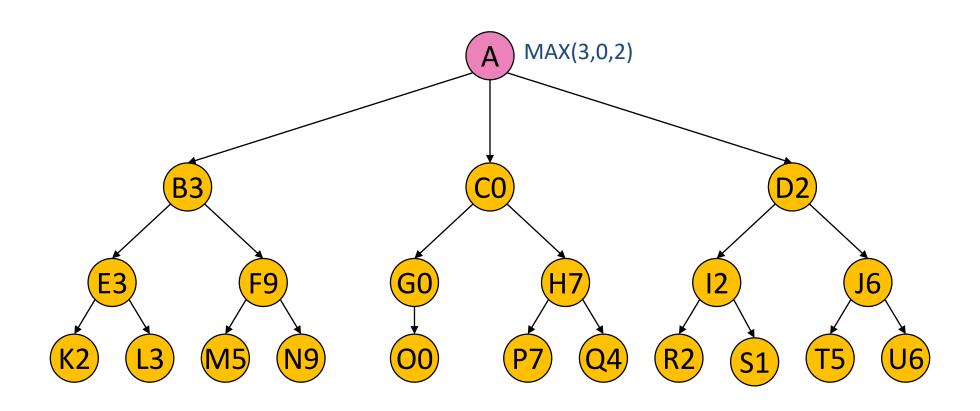

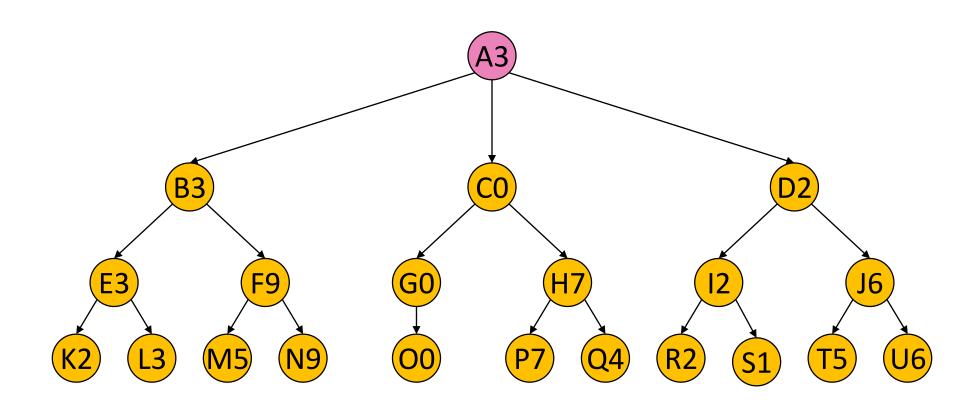

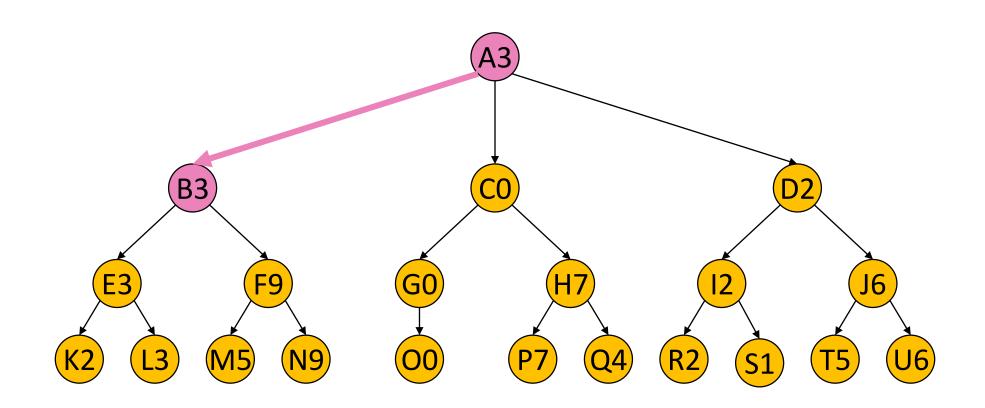

Najbolje je odigrati potez koji igru prevodi iz stanja A u stanje B.

α-β odsecanje – koncepti

- Cilj algoritma: smanjiti stablo traženja
- Odseca grane koje ne obećavaju
- Osnovna ideja: pamti se vrednost najboljeg poteza do sada
 - $ightharpoonup \alpha$ najbolja vrednost za igrača Max
 - β najbolja vrednost za igrača Min
- Kada Max ispituje moguće akcije, ako je bilo koja od njih veća od β (što je gore po Min), onda može da prestane sa traženjem (podrazumeva se da Min neće odigrati potez koji nije dobar za njega)

α-β odsecanje – funkcije

```
Polazne vrednosti: \alpha = -\infty, \beta = +\infty
max-value(stanje, graf, \alpha, \beta, dubina, maxdub)
   Ako je dubina == maxdub onda vrati proceni(stanje);
      Za svako S \in sledbenici(stanje)
         \alpha := \max(\alpha, \min\text{-value}(S, \text{graf}, \alpha, \beta, \text{dubina} + 1, \text{maxdub}))
         Ako je \alpha >= \beta onda vrati \beta;
Vrati \alpha;
min-value(stanje, graf, \alpha, \beta, dubina, maxdub)
   Ako je dubina == maxdub onda vrati proceni(stanje);
      Za svako S \in \mathbf{sledbenici}(\mathsf{stanje})
         \beta := \min(\beta, \text{max-value}(S, \text{graf}, \alpha, \beta, \text{dubina} + 1, \text{maxdub}))
         Ako je \beta \leq \alpha onda vrati \alpha;
Vrati B
```

Funkcija *max_value*

```
def max_value(stanje, dubina, alpha, beta):
    lista_novih_stanja = nova_stanja(stanje)
    if dubina == 0 or lista_novih_stanja is None:
        return (stanje, proceni_stanje(stanje))
    else:
        for s in lista novih stanja:
            alpha = max(alpha,
                min_value(s, dubina - 1, alpha, beta),
                key = lambda x: x[1])
            if alpha[1] >= beta[1]:
                return beta
    return alpha
```

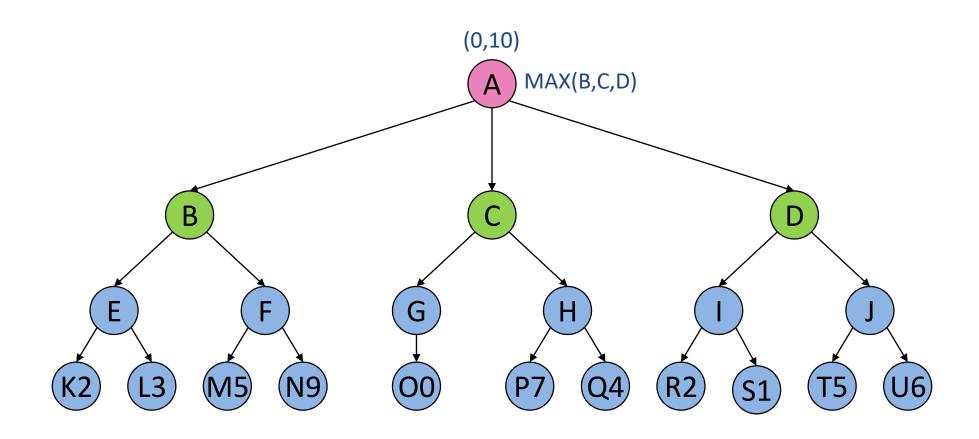
Funkcija *min_value*

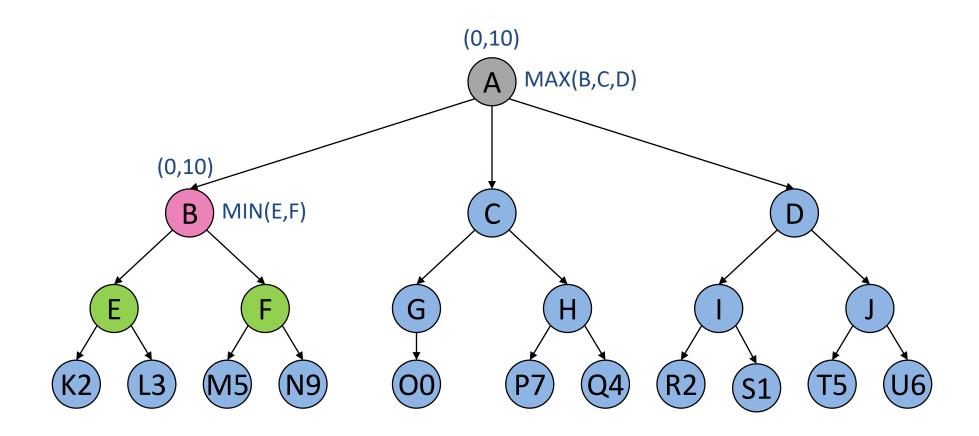
```
def min_value(stanje, dubina, alpha, beta):
    lista_novih_stanja = nova_stanja(stanje)
    if dubina == 0 or lista_novih_stanja is None:
        return (stanje, proceni_stanje(stanje))
    else:
        for s in lista novih stanja:
            beta = min(beta,
                max value(s, dubina - 1, alpha, beta),
                key = lambda x: x[1])
            if beta[1] <= alpha[1]:</pre>
                return alpha
    return beta
```

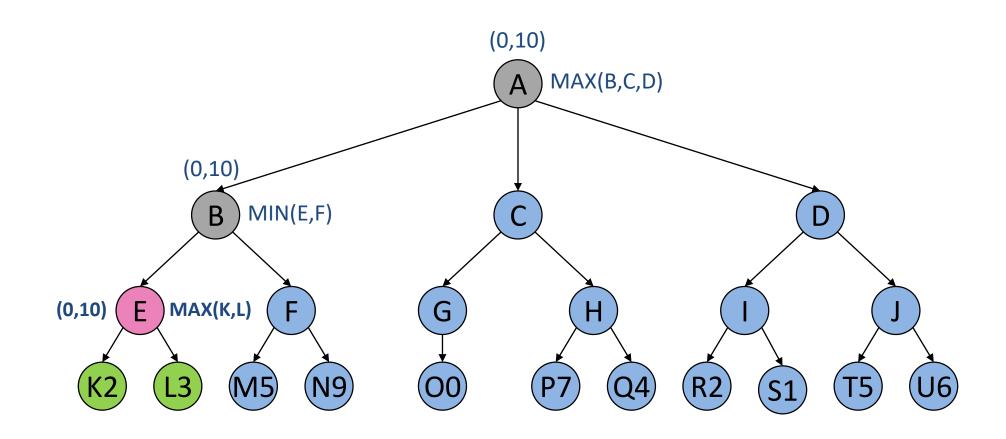
Funkcija *minimax*

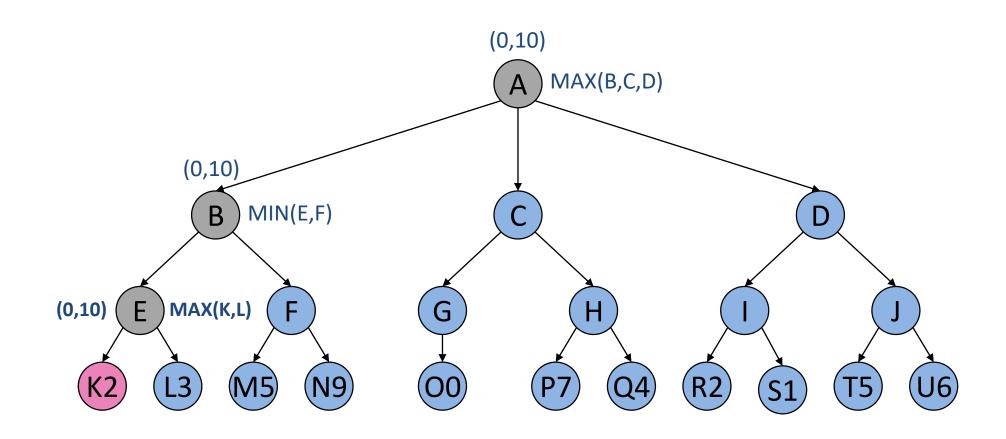
```
def minimax(stanje, dubina, moj_potez, alpha = (A, 0), beta = (A, 10)):
    if moj_potez:
        return max_value(stanje, dubina, alpha, beta)
    else:
        return min_value(stanje, dubina, alpha, beta)
```

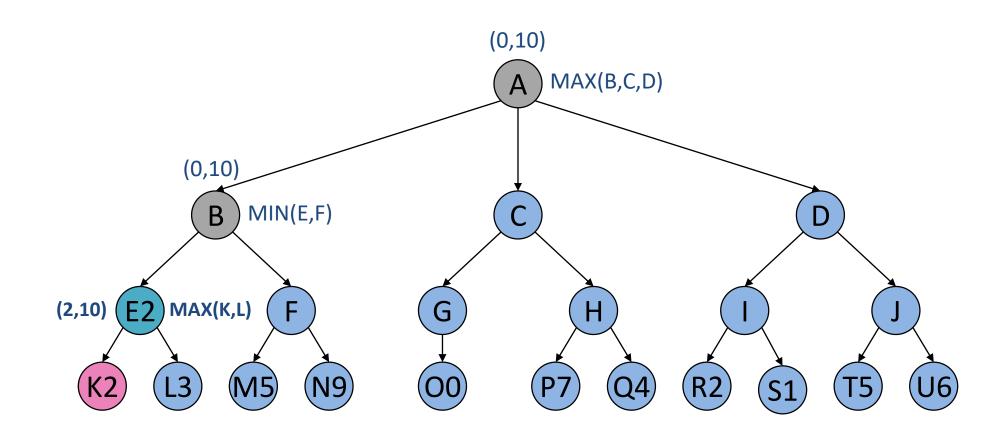
- minimax funkcija u ovom slučaju služi samo kao "proxy" funkcija
- U zavisnosti od informacije ko je na potezu, ona samo poziva odgovarajuću funkciju
- α, β vrednosti su u ovom primeru tuple podaci, zato što nam je potrebna i informacija o tome koji čvor nosi vrednost koju je algoritam vratio

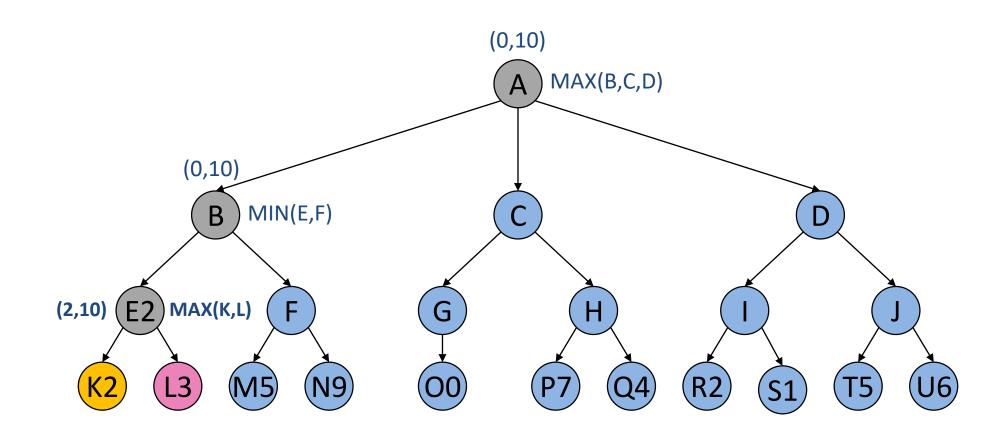

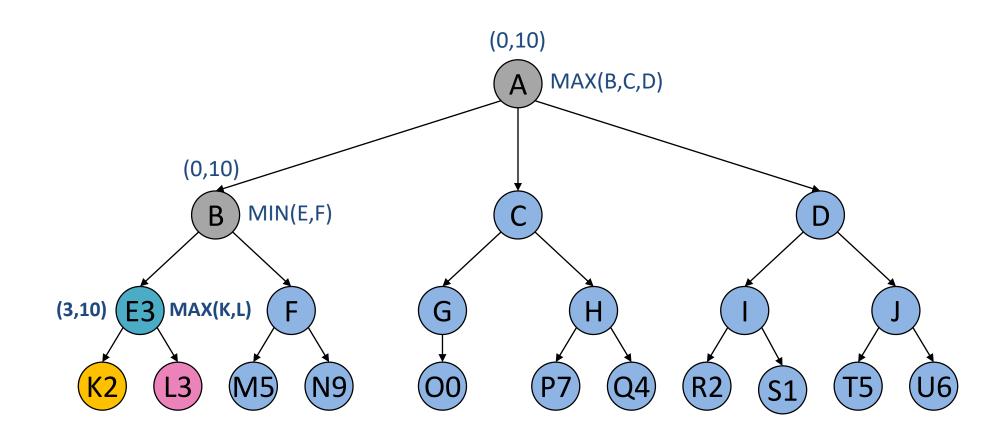

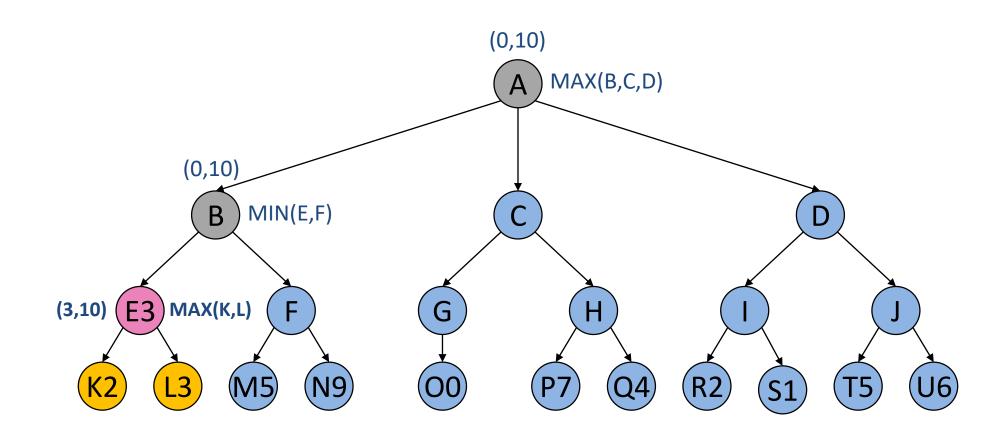

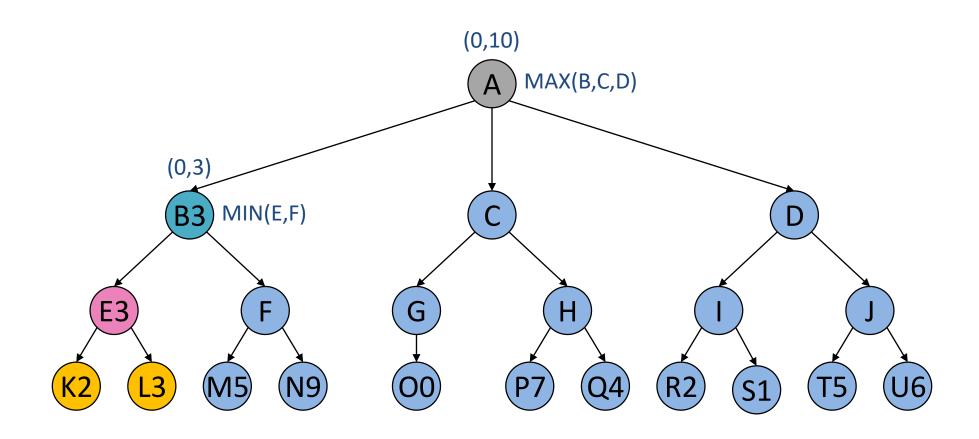

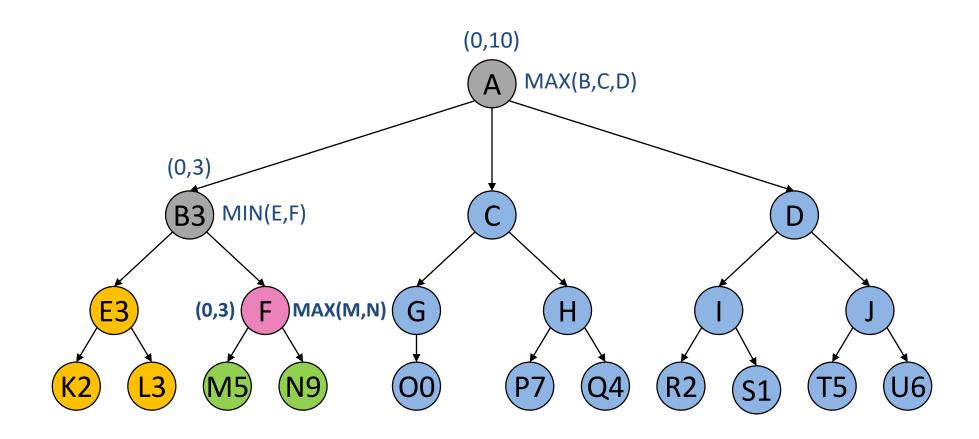

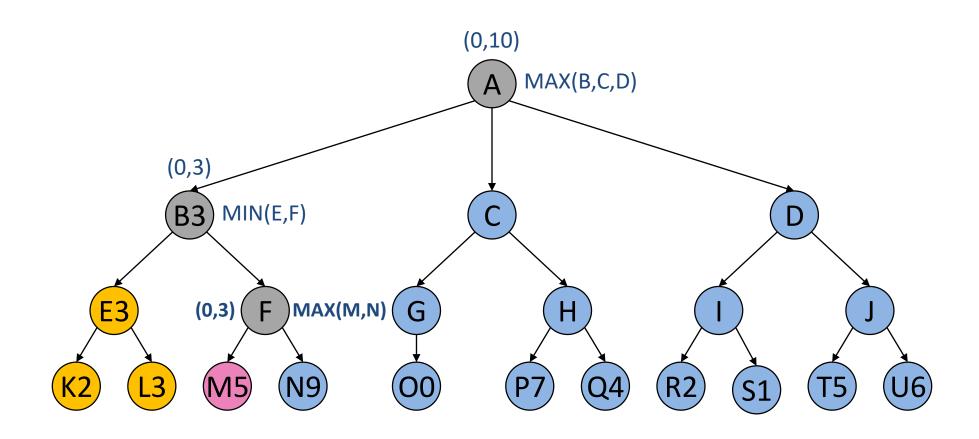

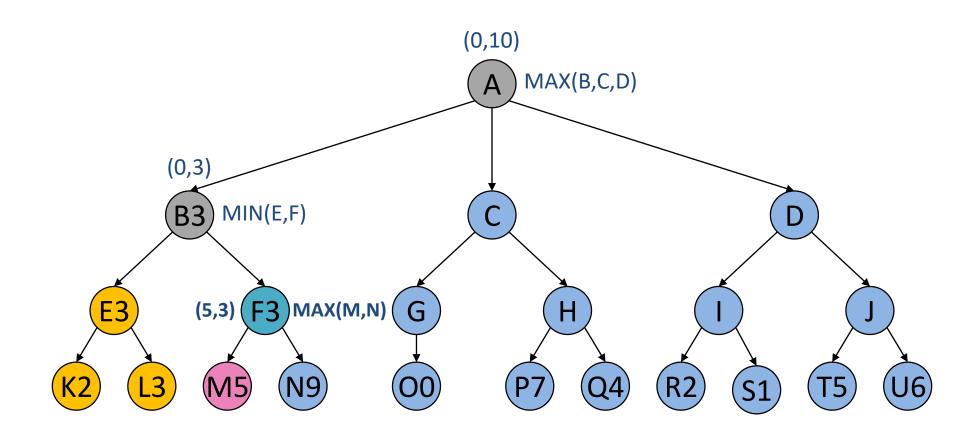

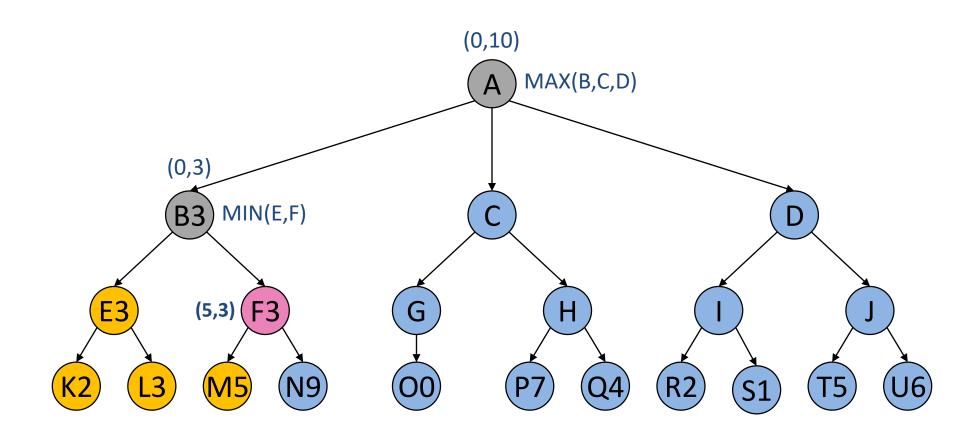

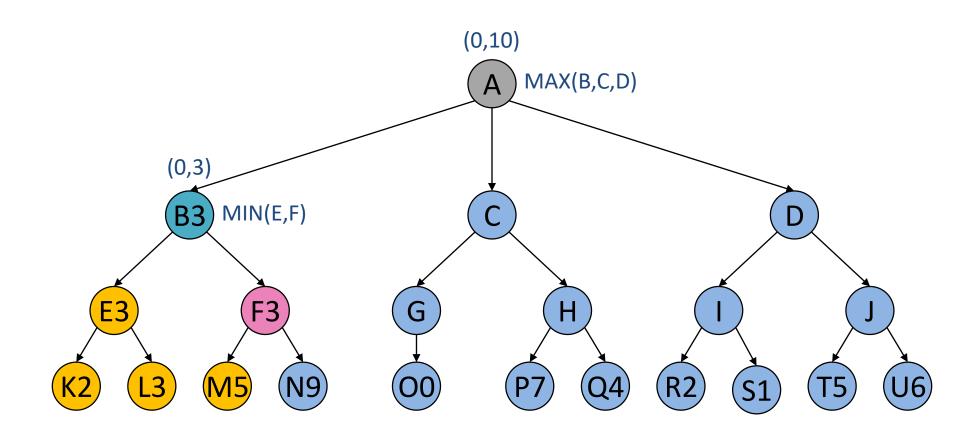

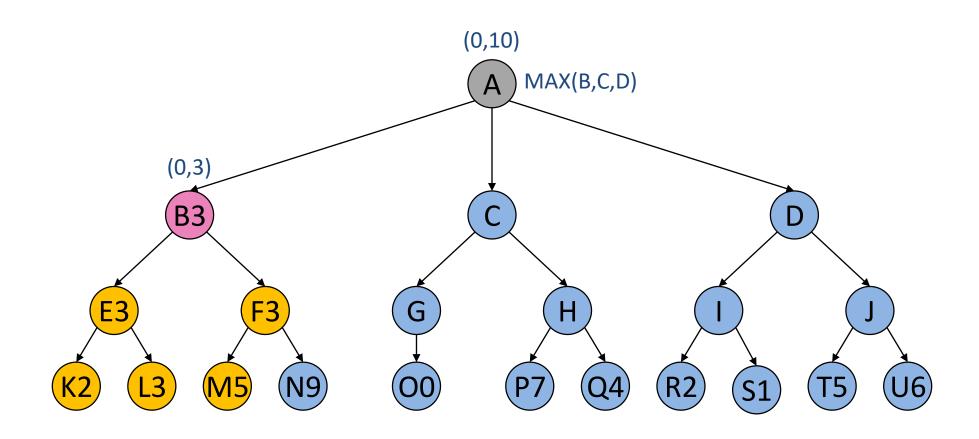

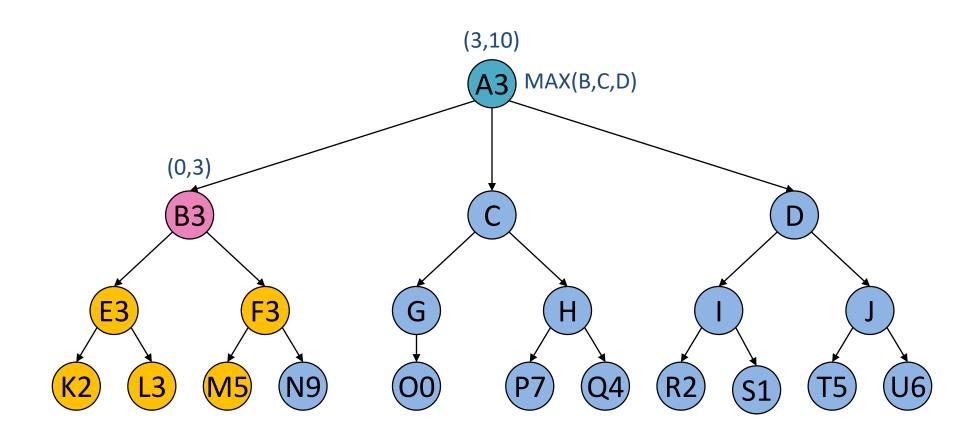

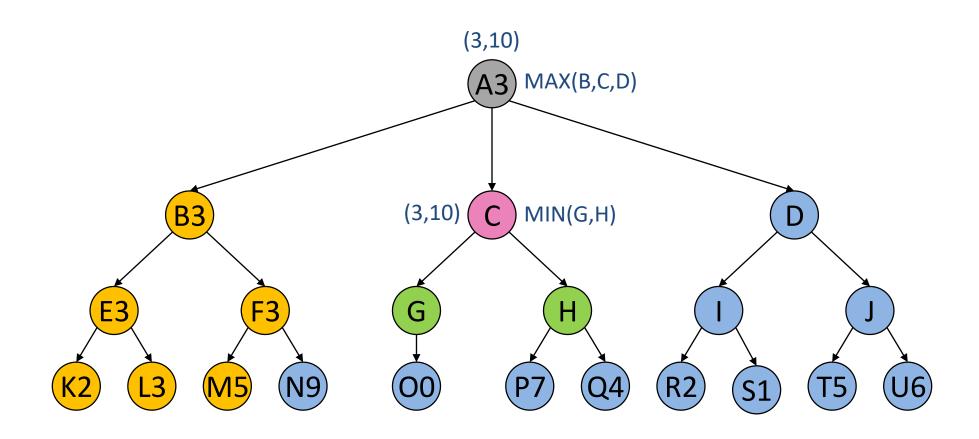

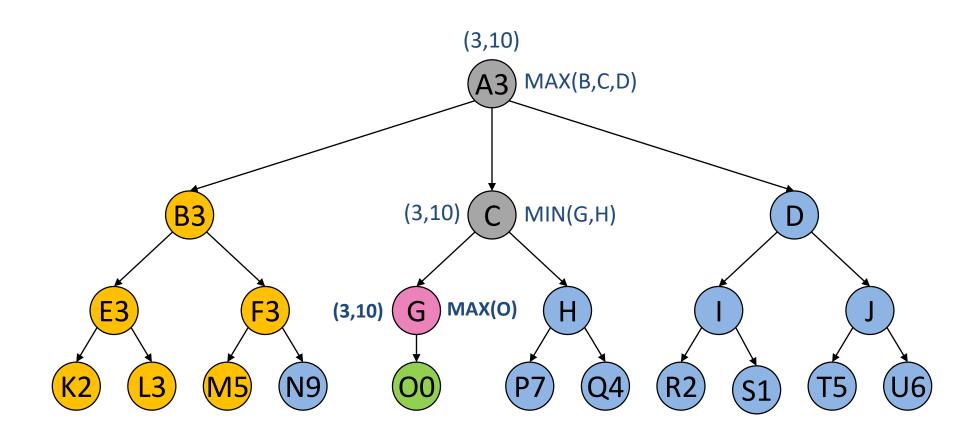

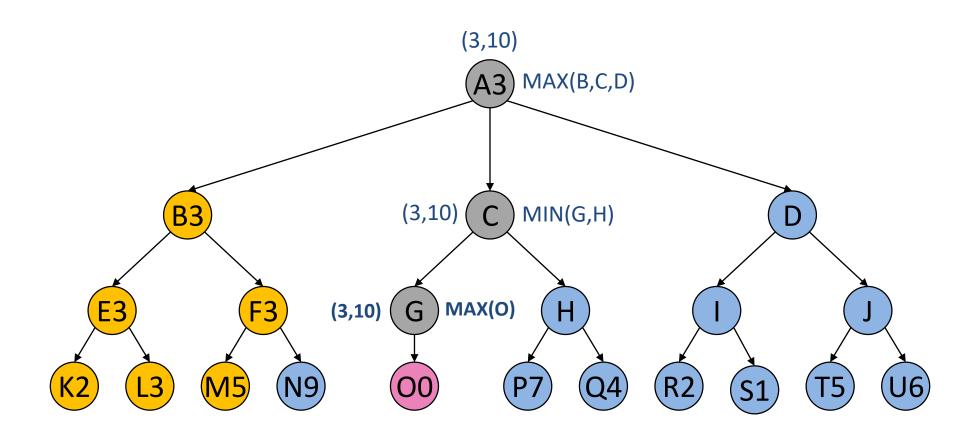

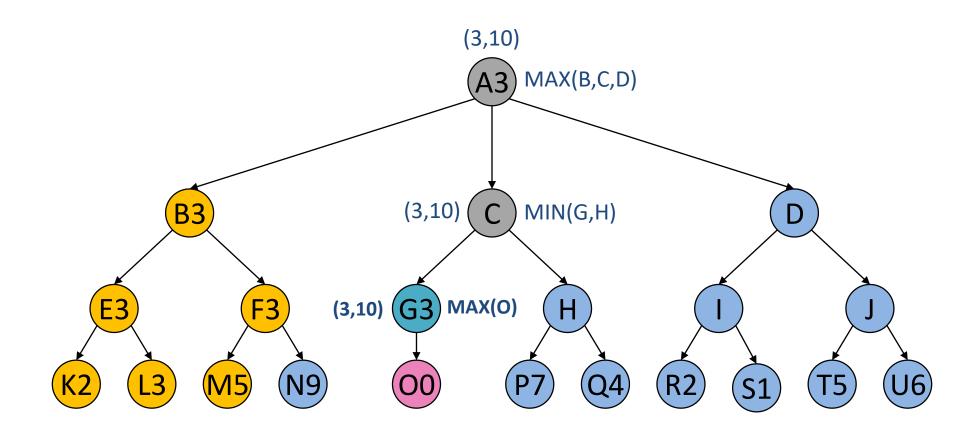

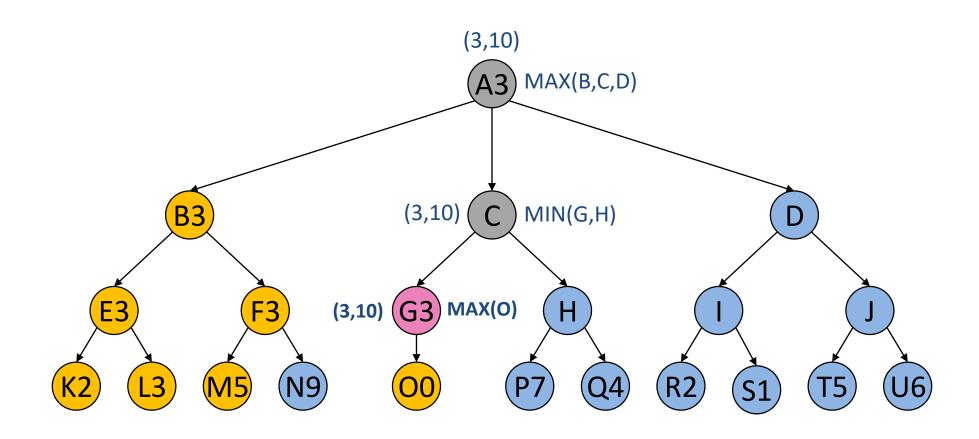

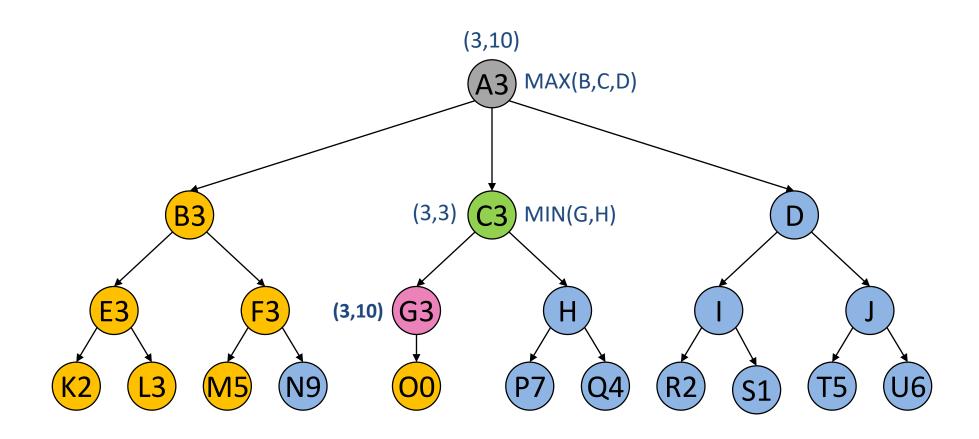

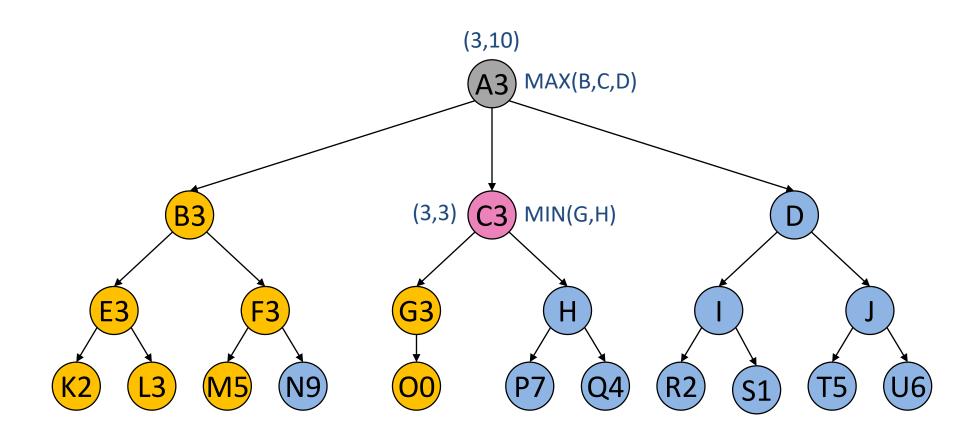

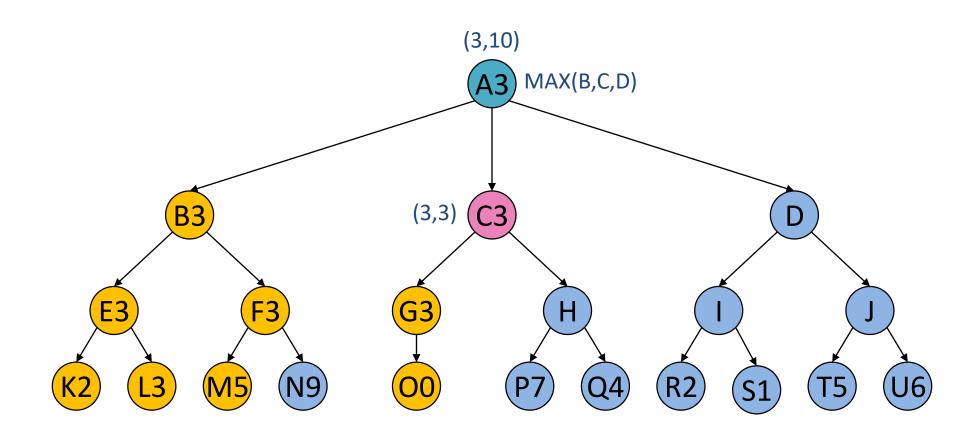

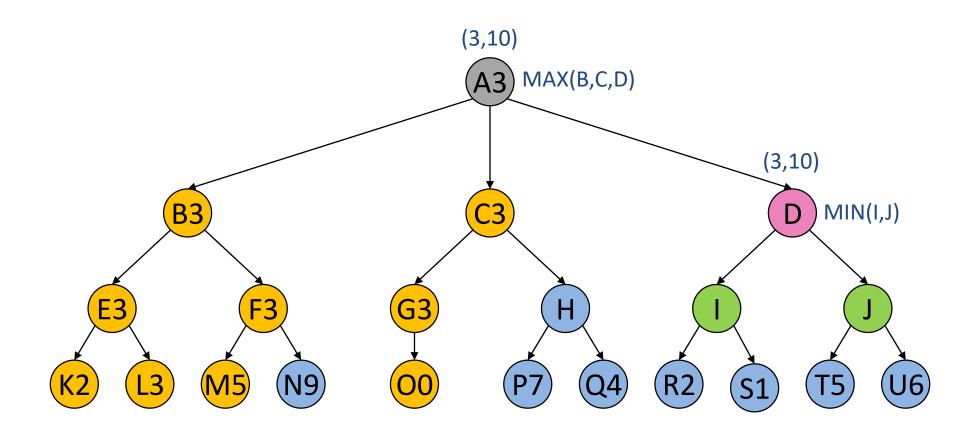

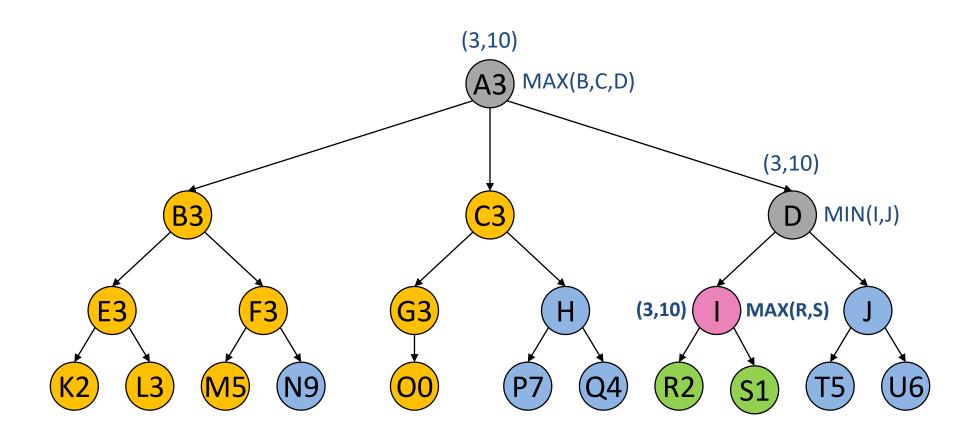

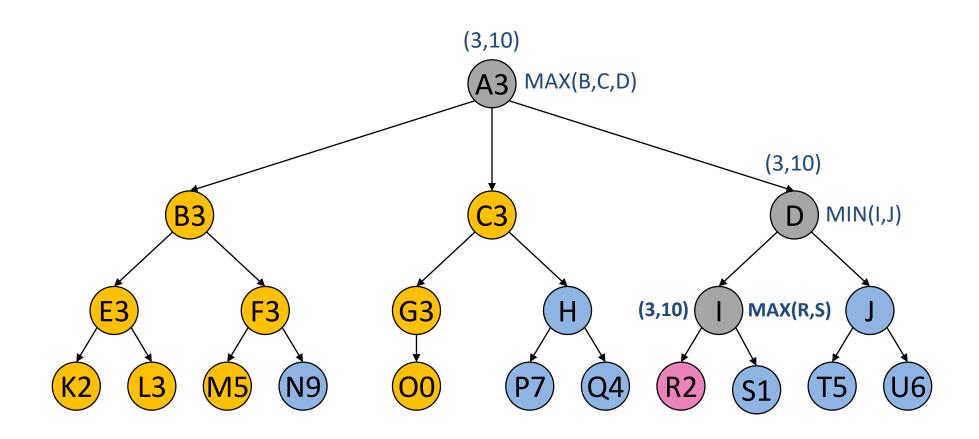

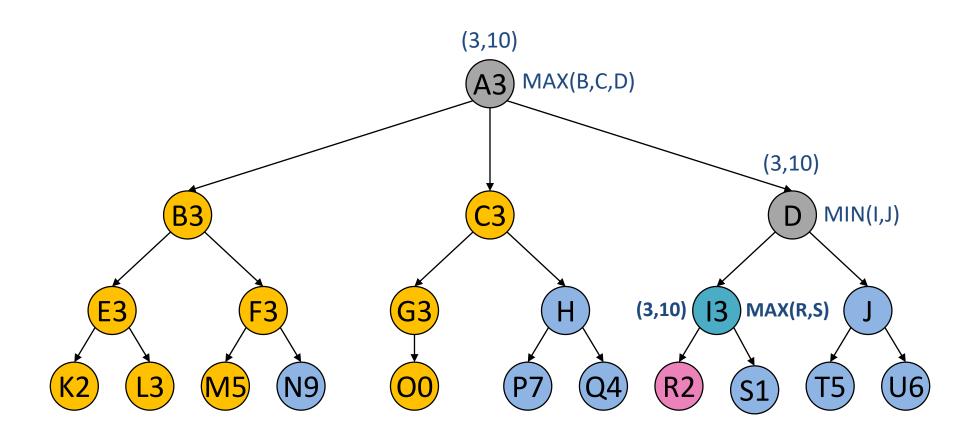

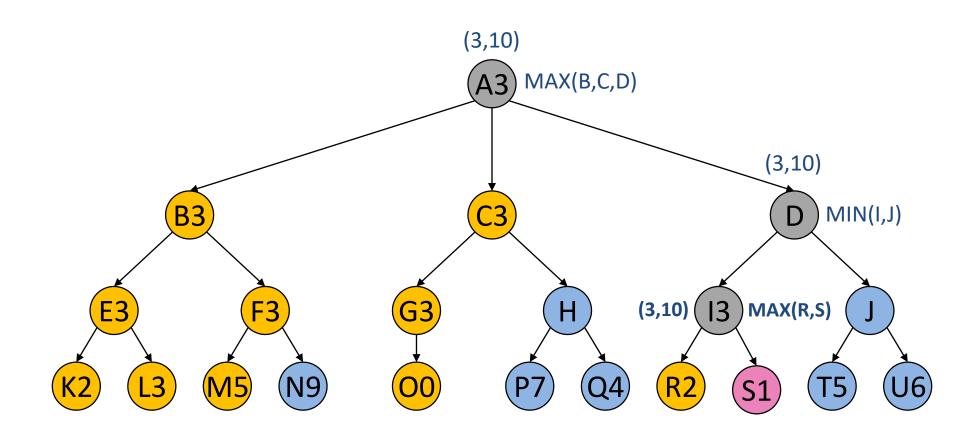

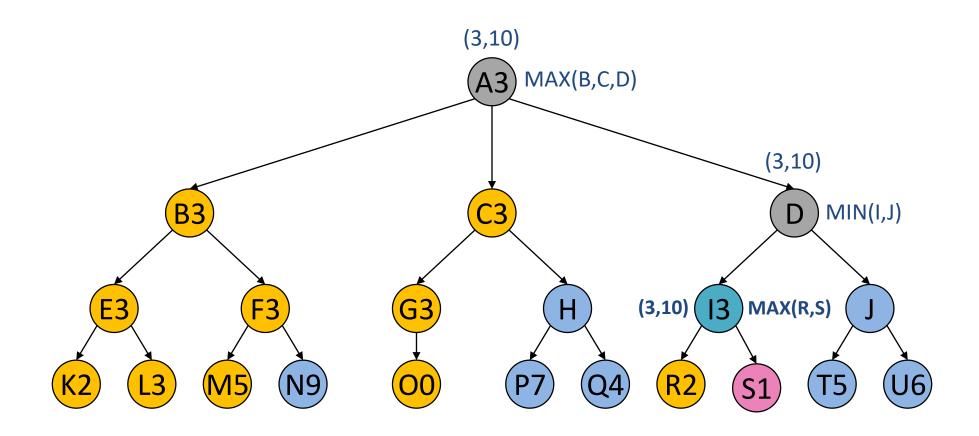

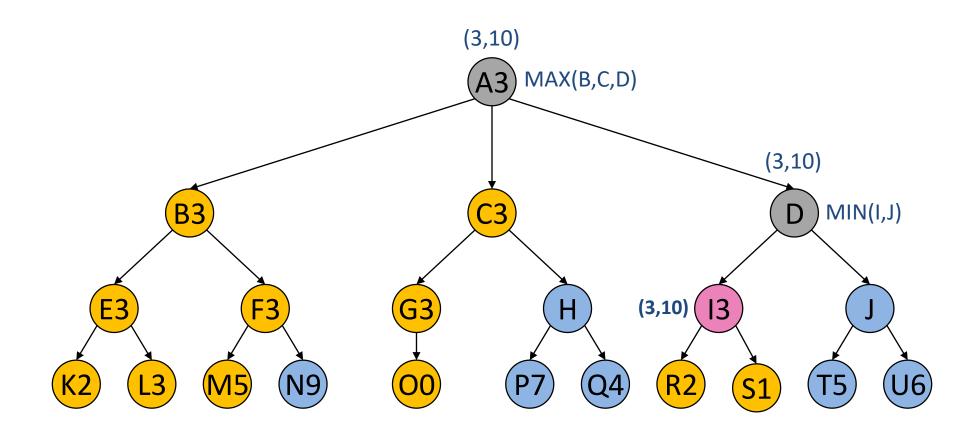

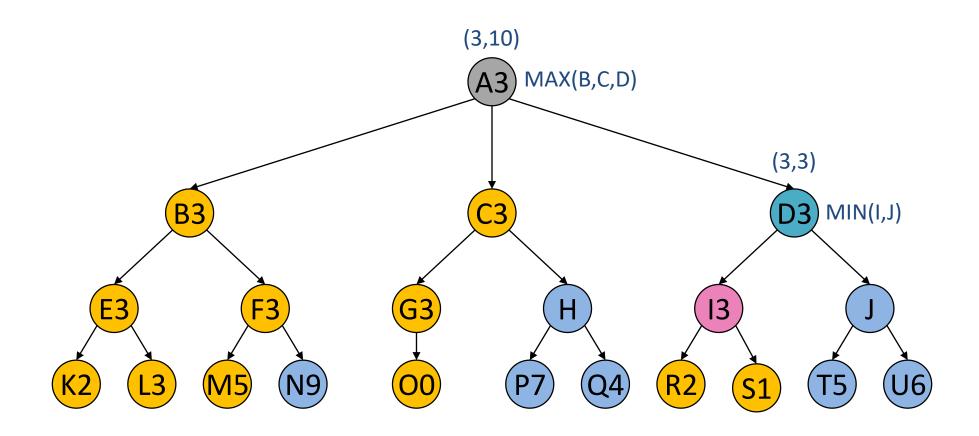

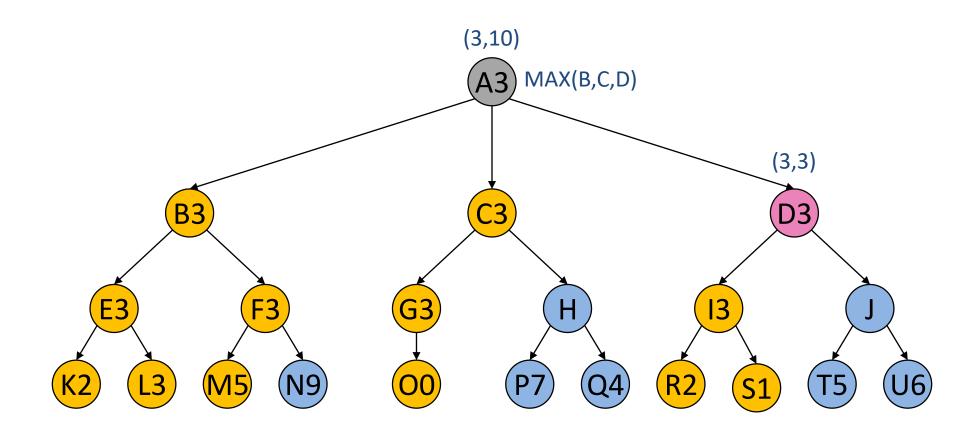

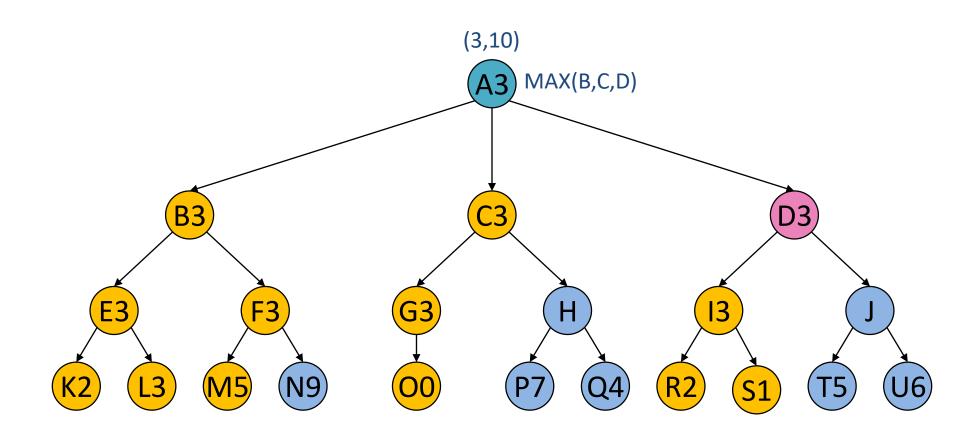

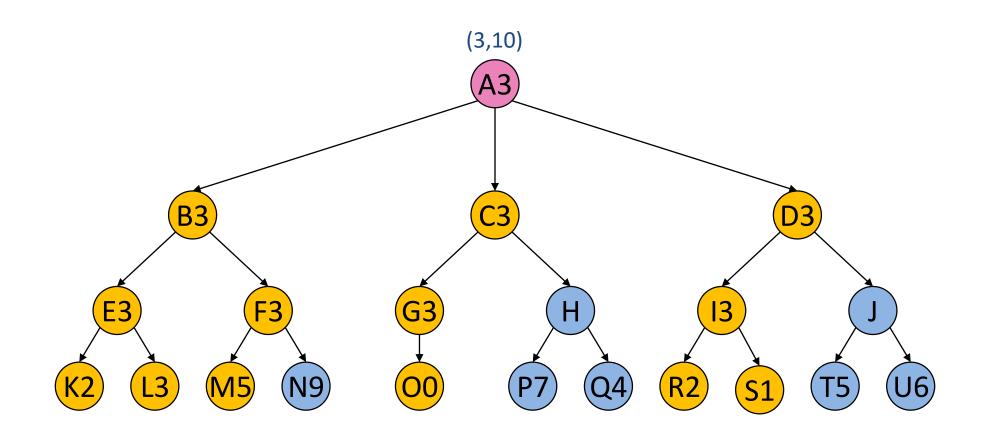

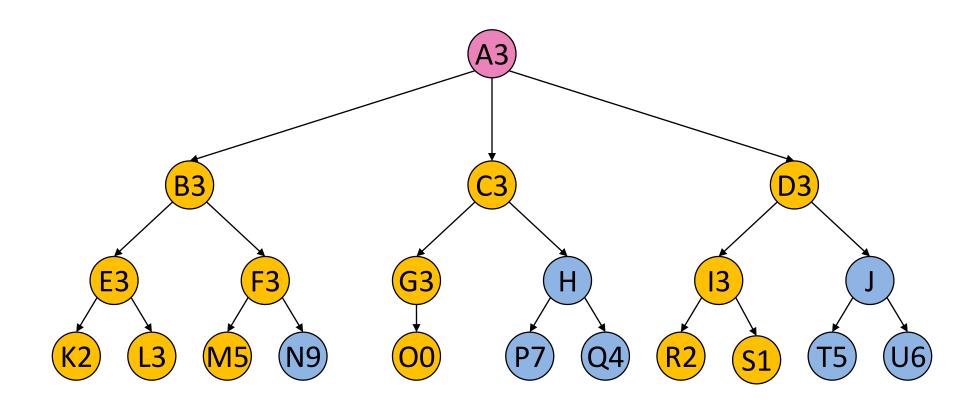

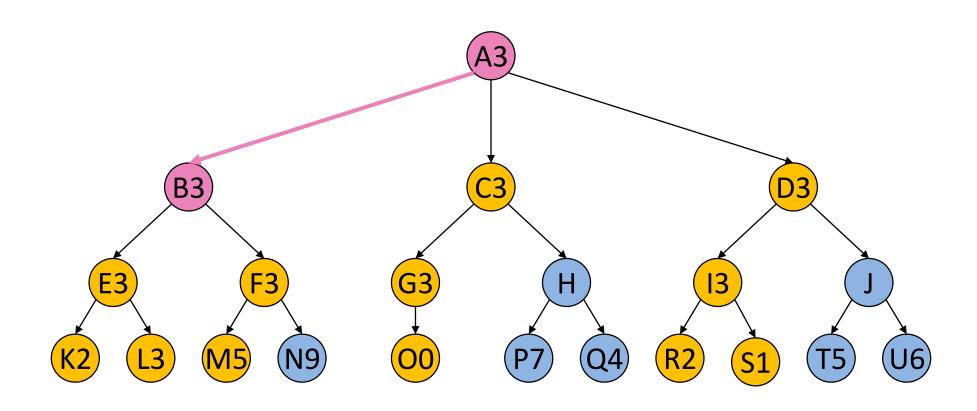

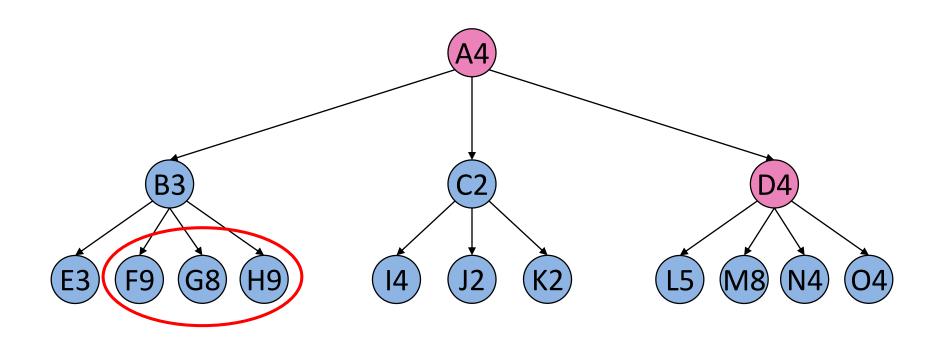

Najbolje je odigrati potez koji igru prevodi iz stanja A u stanje B.

α-β odsecanje - zaključak

- Standardni Min-Max prolazi kroz celo stablo, tj. kroz 21 čvor.
- Min-Max sa α -β odsecanjem ne prolazi kroz sve čvorove, već kroz njih 14.
- Jedna trećina čvorova (7) se ne obilazi, tj. efikasnost je veća za 33%.
- Ako se uzme da je b prosečan broj stanja sledbenika čvorova u grafu i d broj nivoa za koje se obavlja Min-Max, složenost algoritma je:
- ▶ O(b^d) za standardni Min-Max
- $O(b^{d/2})$ za Min-Max sa α-β odsecanjem
- α-β odsecanje omogućuje obradu stabla duplo veće visine za isto vreme, kao i isti utrošak radne memorije.

Nedostatak Min-Max algoritma

Primer rešavanja problema – Min-Max

Iks-Oks

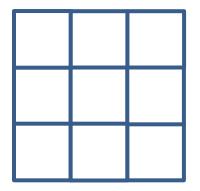
Iks-Oks

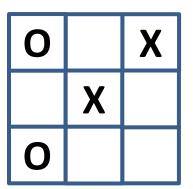
- Dva igrača (X i O) koji naizmenično postavljaju svoj simbol na tablu 3x3
- Pobednik je igrač koji prvo spoji 3 polja istog znaka horizontalno, vertikalno ili dijagonalno
- Ukoliko se ne povežu tri simbola, a ispuni se tabla, onda nema pobednika

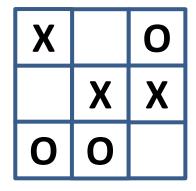
Koraci za rešavanje problema

- Definisati stanje problema
- Definisati početno stanje
- Definisati ciljno stanje
- Definisati prelaze iz jednog stanja u drugo
- Definisati ograničenja pri prelazu iz jednog stanja u drugo

Predstavljanje stanja

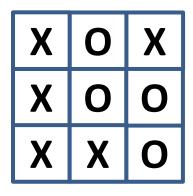
Predstavljanje stanja:

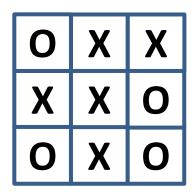
```
1. [[None, None, None], [None, None, None], [None, None, None]]
```

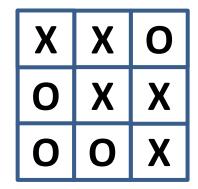
- 2. [O, None, X, None, X, None, O, None, None]
- 3. [(X, None, 0), (None, X, X), (0, 0, None)]

Bilo koji od ovih načina je pogodan

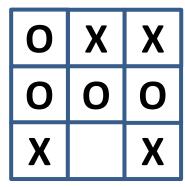
Ciljna stanja

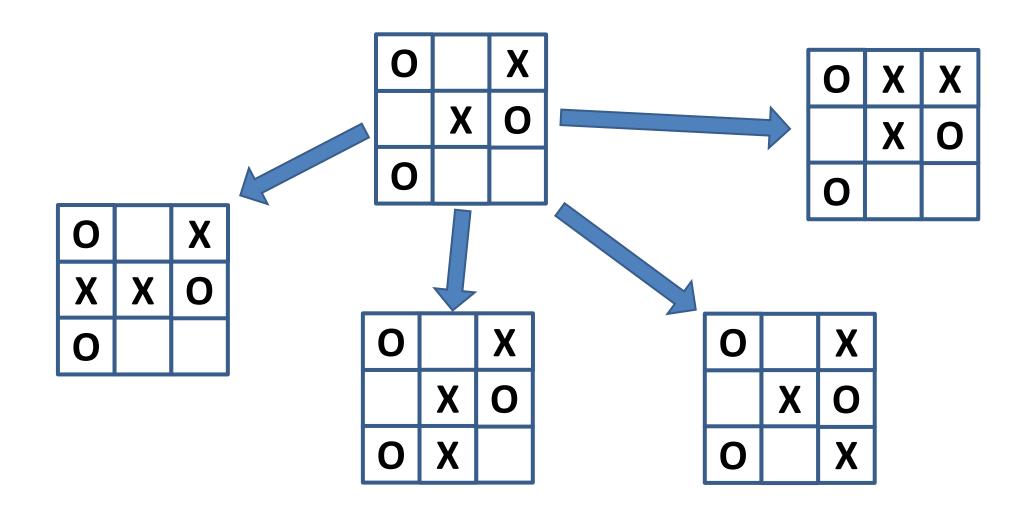

	X	X
X	X	0
0	0	0

X	X	0
	0	X
0	X	0

Prelazi između stanja

Ograničenja

- Ne može se odigrati potez na polje koje je zauzeto
- Ne može se odigrati potez van table
 - (0, 4)
 - **(5, 2)**

```
def validno(pos: tuple):
    return 3 > pos[0] >= 0 and 3 > pos[1] >= 0

# Omogućava proveru da li je na zadatom polju X, 0 ili None
def polje_ima(pos, vrednost, stanje):
    return validno(pos) and stanje[pos[0]][pos[1]] is vrednost
```

Ispitivanje polja, određivanje mogućih poteza i odigravanje poteza

```
def nova stanja(stanje):
    for i in range(0, 3):
        for j in range(0, 3):
            if polje_ima((i, j), None, stanje):
                yield (i, j)
def igraj(pos, igrac, stanje):
    if polje_ima(pos, None, stanje):
        return [[igrac if pos[0] == j and pos[1] == i else stanje[j][i]
                for i in range(0, 3)] for j in range(0, 3)]
    return stanje
```

Ispitivanja kraja igre

```
def kraj(stanje):
    glavna dijagonala = [stanje[x][x] for x in range(0, 3)]
    sporedna_dijagonala = [stanje[x][2 - x] for x in range(0, 3)]
    transponovano_stanje = [[x[pos] for x in stanje] for pos in range(0, 3)]
    sve = [glavna dijagonala, sporedna dijagonala] + stanje + transponovano stanje
    if any([x.count(X) == 3 for x in sve]):
        return 10
    if any([x.count(0) == 3 for x in sve]):
        return -10
    return 0
def full(stanje):
    return not any(None in x for x in stanje)
```

Procena heuristike stanja igre

Min-Max algoritam

```
def max stanje(lsv):
                                                               return max(lsv, key=lambda x: x[1])
def minimax(stanje, dubina, moj_potez, potez=None):
                                                          def min stanje(lsv):
    if abs(kraj(stanje)) == 10 or full(stanje):
                                                               return min(lsv, key=lambda x: x[1])
        return (potez, kraj(stanje))
    igrac = X if moj potez else 0
    funkcija_min_max = max_stanje if moj_potez else min_stanje
    lista poteza = list(nova stanja(stanje))
    if dubina == 0 or lista poteza is None or len(lista poteza) == 0:
        return (potez, oceni(stanje))
    return funkcija_min_max([minimax(igraj(x, igrac, stanje), dubina - 1,
           not moj potez, x if potez is None else potez) for x in lista poteza])
```

Min-Max algoritam (α - β odsecanje) – max_value

```
def max_value(stanje, dubina, alpha, beta, potez=None):
    if abs(kraj(stanje)) == 10 or full(stanje):
        return (potez, kraj(stanje))
    lista_poteza = list(nova_stanja(stanje))
    if dubina == 0 or lista poteza is None or len(lista poteza) == 0:
        return (potez, oceni(stanje))
    else:
        for s in lista poteza:
            alpha = max(alpha, min_value(igraj(s, X, stanje), dubina - 1,
                        alpha, beta, s if potez is None else potez), key=lambda x: x[1])
            if alpha[1] >= beta[1]:
                return beta
    return alpha
```

Min-Max algoritam (α - β odsecanje) – *min_value*

```
def min_value(stanje, dubina, alpha, beta, potez=None):
    if abs(kraj(stanje)) == 10 or full(stanje):
        return (potez, kraj(stanje))
    lista_poteza = list(nova_stanja(stanje))
    if dubina == 0 or lista poteza is None or len(lista poteza) == 0:
        return (potez, oceni(stanje))
    else:
        for s in lista poteza:
            beta = min(beta, max_value(igraj(s, 0, stanje), dubina - 1,
                       alpha, beta, s if potez is None else potez), key=lambda x: x[1])
            if beta[1] <= alpha[1]:</pre>
                return alpha
    return beta
```

Min-Max algoritam (α - β odsecanje)

```
def minimax_alpha_beta(stanje, dubina, moj_potez, alpha=(None, -10), beta=(None, 10)):
    if moj_potez:
        return max_value(stanje, dubina, alpha, beta)
    else:
        return min_value(stanje, dubina, alpha, beta)
```

Štampanje

```
def print_table(stanje: list[list]):
   board = [print_repr(x) for y in stanje for x in y]
   print("""
| {} | {} |
| | | | | | | | |
                                                   def print_repr(symbol):
 {} | {} | {}
      """.format(*board))
                                                       return (f'{symbol} '
                                                               if symbol in [X, 0]
                                                               else ' ')
```

Pokretanje igre

```
def igra(tabla, igrac, potez):
    print table(tabla)
   while (kraj(tabla) == 0 and not full(tabla)):
        # dubina je u ovom slučaju 9, ali može da bude i manja
        min max result = minimax(tabla, 9, potez)
        min_max_alpha_beta_result = minimax_alpha_beta(tabla, 9, potez)
        print(f"Min-Max: {min max result}")
        print(f"Min-Max \alpha-\beta: {min max alpha beta result}")
        naj = min max result[0] if type(min max result) is tuple else (0, 0)
        tabla = igraj(naj, igrac, tabla)
        print table(tabla)
        igrac = 0 if igrac is X else X
        potez = not potez
    pobednik = (X if kraj(tabla) == 10 else
               (0 if kraj(tabla) == -10 else
                "Nerešeno"))
    print(f"Pobednik je: {pobednik}")
```

Pokretanje igre